

ΔΕΛΤΙΟ ΤΥΠΟΥ

28 Φεβρουαρίου 2009

ΑΡΧΕΙΟ
Μειονότητες

Συμβούλιο της Ευρώπης - Ροζάκης – ΠΑΣΟΚ – Συνασπισμός για μειονότητες στην Ελλάδα

Το Ελληνικό Παρατηρητήριο των Συμφωνιών του Ελσίνκι (ΕΠΣΕ) αναδημοσιεύει εδώ δύο μεταφράσεις στα ελληνικά από τον ιστότοπο [elawyer](http://elawyer.blogspot.com/) (<http://elawyer.blogspot.com/>). Η μία μετάφραση αφορά ανακοίνωση του Συμβουλίου της Ευρώπης για την επίσκεψη στην Ελλάδα του Λετονού σοσιαλιστή βουλευτή και εντεταλμένου εισηγητή της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης **Boriss Cilevics** για να καταγράψει τα προβλήματα των μειονοτήτων και ιδιαίτερα της μακεδονικής μειονότητας: η επίσκεψη αυτή ολοκληρώθηκε σήμερα στη Φλώρινα. Το ΕΠΣΕ μαζί με την Ελληνική Ομάδα για τα Δικαιώματα των Μειονοτήτων (ΕΟΔΜ) ενημέρωσαν το βουλευτή στις 26 Φεβρουαρίου 2009. Η δεύτερη μετάφραση αφορά την έκθεση του Επιτρόπου στο Συμβούλιο της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα **Thomas Hammarberg** για τις μειονότητες στην Ελλάδα που δόθηκε στη δημοσιότητα στις 19 Φεβρουαρίου 2009 αλλά υποβαθμίστηκε αν δεν λογοκρίθηκε στην περιληπτική παρουσίασή της από τα ελληνικά ΜΜΕ. Πέρασαν ημέρες για να γραφεί (από το Γιάννη Καρτάλη στο «Βήμα» - <http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=6&artid=256440>) πως ο Επίτροπος «εκφράζει μάλιστα την ανησυχία του για την άρνηση των αρχών να αναγνωρίσουν την ύπαρξη οποιασδήποτε άλλης μειονότητας (αναφέρεται μάλιστα ονομαστικά σε «μακεδονική μειονότητα» στη Δυτική Μακεδονία)». Τα δημοσιεύματα στις 19-20 Φεβρουαρίου 2009 δεν έκαναν καμιά αναφορά στο θέμα αυτό: <http://www.tanea.gr/default.asp?pid=2&artid=4503194&ct=1>
http://www.enet.gr/online/online_text/c=110,id=14117908
<http://www.e-tipos.com/newsitem?id=76696>
<http://www.tovima.gr/default.asp?pid=2&ct=32&artid=256009>
http://news.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_ell_1_19/02/2009_304030.

Μετά την έκθεση του Επιτρόπου, αναδημοσιεύεται ερώτηση του βουλευτή του Συνασπισμού **Φώτη Κουβέλη** ο οποίος φαίνεται να υιοθετεί τις θέσεις της έκθεσης.

Τέλος, το ΕΠΣΕ αναδημοσιεύει απόσπασμα ομιλίας του **Αντιπροέδρου του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου Χρήστου Ροζάκη** που αφορά τις μειονότητες στην Ελλάδα, και την όχι αρνητική αντίδραση του ΠΑΣΟΚ στις θέσεις αυτές:

«Μια δεύτερη παθογένεια κατά τον ομιλητή είναι η στάση μας έναντι του 'άλλου' - μετανάστη ή μειονοτικού. Η στάση μας έχει επανειλημμένα διεθνώς κατακριθεί, ενώ αναφορικά με τις μειονότητες ειδικότερα, η Ελλάδα πρέπει «να απομακρυνθεί από τη λογική των 'αναγνωρισμένων μειονοτήτων.'» (Ροζάκης: «Η Ευρώπη με τις εθνικές πολιτικές έχει τάσεις οπισθοχώρησης» - Εκδήλωση του Ομίλου Προβληματισμού για τον Εκσυγχρονισμό της Κοινωνίας http://www.kathimerini.gr/4dcgi/w_articles_kathremote_1_23/02/2009_268616 www.kathimerini.gr με πληροφορίες από ΑΠΕ – ΜΠΕ - Ημερομηνία : 23-02-09)

«Α. ΣΑΝΤΑΜΟΥΡΗΣ: ... Και έχω κι ένα δεύτερο ερώτημα το οποίο είναι το εξής: Με αφορμή ότι ο κ. Παπανδρέου προέταξε στην ομιλία του στην «Αθηναΐδα» την εξωτερική πολιτική μεταξύ των πέντε εθνικών στόχων, με στόχο την αναβάθμιση της διεθνούς θέσης της Ελλάδας, θα ήθελα να ρωτήσω αν σε αυτή τη θεώρηση εξωτερικής πολιτικής έχει θέσει την ανάγκη η Ελλάδα να απομακρυνθεί από τη λογική των αναγνωρισμένων μειονοτήτων, η

οποία κατατέθηκε από τον Αντιπρόεδρο του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων, πρώην υφυπουργό Εξωτερικών τον κ. Ροζάκη, προ ημερών. Ευχαριστώ. Γ. ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ: Να τα πάρω ανάποδα. Στο δεύτερο θέμα που βάζετε, αυτό στο οποίο αναφέρθηκε ο Πρόεδρος του ΠΑΣΟΚ, υπάρχει η ανάγκη μιας νέας εθνικής στρατηγικής για τη φωνή της Ελλάδας στον κόσμο. Αυτό είναι ένα ευρύτατο ζήτημα, που αφορά όλα τα εθνικά θέματα και όχι μονάχα αυτά που συνήθως αναφέρουμε ως εθνικά θέματα, αλλά αφορά για παράδειγμα και το ζήτημα της ελληνικής οικονομίας σε σχέση με τα τεκταινόμενα στο ευρωπαϊκό πλαίσιο. Μέσα σ' αυτό το πλαίσιο, μπορεί να γίνει μια πολύ μεγάλη συζήτηση και θα εξειδικεύσουμε τα θέματα αυτά σε όλες τους τις πτυχές. Δεν είμαι έτοιμος, ούτε πρόχειρος αυτή τη στιγμή να μπω στα ειδικότερα ζητήματα στα οποία αναφέρεστε.» (Δηλώσεις Γιώργου Παπακωνσταντίνου Εκπρόσωπου Τύπου του ΠΑΣΟΚ προς τους πολιτικούς συντάκτες 25.02.2009 <http://www.pasok.gr/portal/gr/3/74302/7/7/1/showdoc.html>)

Επίσκεψη στη Φλώρινα για την Έκθεση περί Μακεδονικής μειονότητας

Κυριακή, Φεβρουάριος 22, 2009

Στις 26 με 28 Φεβρουαρίου 2009 ο εισηγητής Boriss Cilevičs της Κοινοβουλευτικής Συνέλευσης του Συμβουλίου της Ευρώπης θα πραγματοποιήσει επίσκεψη - αυτοψία στην Ελλάδα για την προετοιμασία της έκθεσής του με τίτλο "Προστασία μειονοτήτων στην Ευρώπη: βέλτιστες πρακτικές και ελλείψεις στην εφαρμογή κοινών προτύπων".

Σύμφωνα με το σχετικό ανακοινωθέν¹ του Συμβουλίου της Ευρώπης, ο εισηγητής θα εστιάσει ιδίως στην κατάσταση της Μακεδονικής κοινότητας στην Ελλάδα.

Η επίσκεψη - αυτοψία έχει ιδιαίτερη σημασία διότι έπεται της της Έκθεσης για τις Μειονότητες στην Ελλάδα που δημοσιεύθηκε στις 19 Φεβρουαρίου 2009 από τον Επίτροπο του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, κ. Thomas Hammarberg.

(Περίληψη εδώ, Πλήρες κείμενο έκθεσης pdf εδώ)

Σε αυτή την έκθεση, ο Επίτροπος αναφέρει ότι οι εκπρόσωποι των τουρκικών και μακεδονικών μειονοτήτων στην Ελλάδα αντιμετωπίζουν προβλήματα στην ενάσκηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων, όπως έχει αναγνωρίσει και η Ευρωπαϊκή Επιτροπή για τον Ρατσισμό και τη Μισαλλοδοξία (ECRI) καθώς και άλλοι διεθνείς φορείς.

Η απάντηση της Ελλάδας στην Έκθεση του Επιτρόπου επισυνάπτεται στα παραπάνω κείμενα. Η Ελλάδα αναφέρει μεταξύ άλλων ότι "δεν υπάρχει μακεδονική μειονότητα στην Ελλάδα" και ότι "σέβεται πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των ατόμων, συμπεριλαμβανομένων κι εκείνων που ισχυρίζονται ότι ανήκουν σε "εθνικές μειονότητες" ακόμη κι αν αυτός ο ισχυρισμός είναι ανυποστήρικτος."

¹ 26-28/02, Athens, Florina (Greece) - PACE rapporteur Boriss Cilevics will make a fact-finding visit to Greece for the preparation of his report on "Minority protection in Europe: best practices and deficiencies in implementation of common standards". He will focus in particular on the situation of the Macedonian community in Greece. (PACE website; contact PACE Communication Unit, tel. +33 (0)3 88 41 31 93). [η ανακοίνωση αυτή ήταν στο εβδομαδιαίο πρόγραμμα που αλλάζει κάθε Παρασκευή].

Ευρωπαϊός Επίτροπος Δικαιωμάτων: Έκθεση για ανθρώπινα δικαιώματα μειονοτήτων στην Ελλάδα

Σάββατο, Φεβρουάριος 28, 2009

Εδώ και δέκα μέρες περίπου, στην ιστοσελίδα του Συμβουλίου της Ευρώπης και μάλιστα στην πρώτη σελίδα, και σε κεντρικό σημείο υπήρχε αναρτημένη η Έκθεση του Επιτρόπου του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα με θέμα τα ανθρώπινα δικαιώματα των μειονοτήτων στην Ελλάδα.

Έκθεση Hammarberg (στα αγγλικά)

Δεν είδα αναφορά στην Έκθεση αυτή σε κανένα ελληνικό μέσο ενημέρωσης, ενώ είναι σαφές ότι υπάρχει εξαιρετικό ενδιαφέρον της κοινής γνώμης, καθώς αξιολογείται η επίδοση της Χώρας μας σε ένα άκρως ευαίσθητο ζήτημα που αφορά κάθε άνθρωπο: την τήρηση των ανθρώπινων δικαιωμάτων εκείνων που δεν ανήκουν σε πλειοψηφίες. Εκεί κρίνεται αν υπάρχει κράτος δικαίου, δημοκρατία, δικαιοσύνη: όχι στο αν οι ισχυροί και οι πλειοψηφικοί προστατεύονται (που και σε αυτές τις περιπτώσεις υπάρχουν πολλά προβλήματα), αλλά στο αν οι ανίσχυροι και οι μειονοτικοί έχουν αναγνωρισμένα (νομικώς) δικαιώματα και αν αυτά είναι σεβαστά στην πράξη.

Το e-lawyer δεν είναι ένα πολιτικό ιστολόγιο: ενδιαφέρει μόνο το νομικό σκέλος του ζητήματος. Το αν το **2006** επιτράπηκε στην Ελλάδα **ο γάμος με ένα 11χρονο κοριτσάκι**, επειδή σύμφωνα με έναν νόμο του 1991 στην Θράκη ακολουθείται ένας μουσουλμανικός νόμος αποτελεί ένα σοβαρό νομικό ζήτημα διεθνούς και συνταγματικού δικαίου. Το γεγονός ότι με **4 αποφάσεις εντός των τελευταίων δέκα ετών** του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων η Ελλάδα καταδικάστηκε επειδή τα δικαστήριά της δεν σεβάστηκαν το δικαίωμα Ελλήνων πολιτών να ιδρύουν σωματεία και ενώσεις αποτελεί ένα σοβαρό νομικό ζήτημα.

Παραθέτω λοιπόν σε μετάφραση μου στα ελληνικά την Έκθεση του Επιτρόπου για το θέμα των δικαιωμάτων των μειονοτήτων.

Παραθέτω επίσης σε μετάφραση και τις απαντήσεις της Ελληνικής Κυβέρνησης (παράρτημα της Έκθεσης του Επιτρόπου), όπου πέρα από την άρνηση της αναγνώρισης της μακεδονικής μειονότητας (με το επιχείρημα ότι δεν υπάρχει τέτοια υποχρέωση της Χώρας), υπάρχει το θετικό στοιχείο ότι η Ελλάδα σκέφτεται να καταργήσει την διάταξη της εφαρμογής του Νόμου της Σαρία.

Ελπίζω η δημοσίευση στα ελληνικά της Έκθεσης Hammarberg να αποτελέσει αφορμή για την μελέτη της και τον προβληματισμό στα σοβαρά νομικά ζητήματα που θέτει.

Ενημερώνω τους ενδιαφερόμενους που ενδιαφέρονται να σχολιάσουν την έκθεση ότι θα αναρτηθούν σχόλια μόνο επί των νομικών ζητημάτων που εγείρονται. Αν θέλετε να σχολιάσετε πολιτικά το κείμενο αυτό, μπορείτε ελεύθερα να το αντιγράψετε σε άλλους διαδικτυακούς χώρους και να πείτε ό,τι θέλετε. Εδώ όμως, για λόγους διατήρησης της φυσιογνωμίας του e-lawyer ως ιστολογίου ενημέρωσης για δικαιώματα και διαδικασίες, θα περιοριστούμε στο νομικό σχολιασμό.

ΕΠΙΤΡΟΠΟΣ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ ΤΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ

Στρασβούργο 19 Φεβρουαρίου 2009

Έκθεση του Thomas Hammarberg – Επιτρόπου για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης

Σε συνέχεια της επίσκεψής του στην Ελλάδα στις 8 – 10 Δεκεμβρίου 2008

Θέμα: Ανθρώπινα δικαιώματα των μειονοτήτων

Περίληψη

Ο Επίτροπος Thomas Hammarberg και η αποστολή του επισκέφθηκαν την Ελλάδα, συμπεριλαμβανομένης της περιοχής του Έβρου από τις 8 έως τις 10 Δεκεμβρίου 2008. Στο πλαίσιο αυτής της επίσκεψης ο Επίτροπος είχε συζητήσεις με τις κρατικές αρχές και τις μη κυβερνητικές, εθνικές και διεθνείς, οργανώσεις για συγκεκριμένα ζητήματα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων αυτών των μειονοτήτων. Ο Επίτροπος είχε επίσης συζητήσεις κι επαφές με μέλη των μειονοτικών ομάδων.

Στην παρούσα Έκθεση, ύστερα από μία περίληψη των κύριων χαρακτηριστικών και των θεμάτων που αφορούν τις μειονότητες στην Ελλάδα, ο Επίτροπος εστιάζει στα ακόλουθα κεντρικά σημεία:

I. Οι μειονότητες και το δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι: Ο Επίτροπος εξακολουθεί να ανησυχεί για την άρνηση των αρχών να αναγνωρίσουν την ύπαρξη κάθε άλλου είδους μειονότητας, εκτός από την “Μουσουλμανική” και τις υπερβολικά περιοριστικές πρακτικές των Ελληνικών δικαστηρίων, τα οποία διεξάγουν αποτρεπτικό, κατ' αποτέλεσμα, έλεγχο σε αιτήσεις για συγκεκριμένες ενώσεις μειονοτήτων, τις οποίες αρνούνται να εγγράψουν στο μητρώο. Επίσης ανησυχεί σοβαρά για τα ακραία μέτρα που ελήφθησαν για την διάλυση μιας μειονοτικής ένωσης που λειτουργούσε στην Ελλάδα εδώ και δεκαετίες. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Επίτροπος εκφράζει τις ανησυχίες του γι' αυτή την κατάσταση που έχει οδηγήσει πράγματι σε έναν αριθμό σχετικών προσφυγών ενώπιον του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Ανθρώπινων Δικαιωμάτων, το οποίο εξέδωσε ομόφωνες καταδίκες εναντίον της Ελλάδας. Ο Επίτροπος καλεί τις Ελληνικές αρχές να λάβουν άμεσα όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να καταστεί δυνατή η αποτελεσματική άσκηση από τα μέλη των μειονοτήτων των δικαιωμάτων τους στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, τηρώντας πλήρως τα πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης για τα ανθρώπινα δικαιώματα και την προστασία των μειονοτήτων.

II. Προστασία των μελών μειονοτήτων που επηρεάζονται από την εφαρμογή του πρώην Άρθρου 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας: Ο Επίτροπος χαιρετίζει τις προσπάθειες που έγιναν από τις Ελληνικές αρχές και τις καλεί να αναγνωρίσουν και πάλι άμεσα την ιθαγένεια των μελών των μειονοτήτων που τους αφαιρέθηκε η ιθαγένεια, σύμφωνα με την παραπάνω διάταξη και παρέμειναν στην χώρα. Η προσοχή των αρχών θα πρέπει να δοθεί στην παροχή ειδικής φροντίδας σε κάθε πρόσωπο από αυτά που είναι ηλικιωμένο και / ή με περιορισμένα οικονομικά μέσα, ώστε να καλυφθεί η προστασία τους και ιατρικές υπηρεσίες όσων είναι σε ένδεια. Όσον αφορά τα μέλη των μειονοτήτων που τους αφαιρέθηκε η Ελληνική υπηκοότητα σύμφωνα με το πρώην Άρθρο 19 και έχουν παραμείνει στο εξωτερικό, ο Επίτροπος καλεί τις αρχές να εξετάσουν το ενδεχόμενο να αποκαταστήσουν αυτούς, ή τους διαδόχους τους, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.

III. Ο Μουφτής και η εφαρμογή του νόμου της Σαρία στην Ελλάδα: Ο Επίτροπος λαμβάνει υπόψη τις πολύ σοβαρές ανησυχίες που έχουν εκφραστεί από αρμόδιες εθνικές και διεθνείς οργανισμούς για την εφαρμογή του νόμου της Σαρία σε Έλληνες Μουσουλμάνους πολίτες της Θράκης, όσον αφορά θέματα οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου από τον Μουφτή που έχει διοριστεί από το Ελληνικό κράτος. Δεδομένων των ζητημάτων της ασυμβατότητας αυτής της πρακτικής με τα Ευρωπαϊκά και διεθνή πρότυπα ανθρωπίνων δικαιωμάτων, ο Επίτροπος συνιστά την αναθεώρησή της από τις αρχές, με την ταυτόχρονη θεσμοποίηση του ανοικτού και διαρκούς

διαλόγους με τους εκπροσώπους της Μουσουλμανικής μειονότητας για όλα τα θέματα που τους επηρεάζουν στην καθημερινή τους ζωή και τα ανθρώπινα δικαιώματά τους, σύμφωνα με τα πρότυπα του Συμβουλίου της Ευρώπης. Κάθε τροποποίηση του ισχύοντος νομικού πλαισίου θα πρέπει να διενεργηθεί με την άμεση συμμετοχή της εκάστοτε μειονότητας που θα πρέπει να διευκολύνεται πλήρως στην ουσιαστική συμμετοχή της στην πολιτισμική και κοινωνική ζωή και τις δημόσιες σχέσεις. Εν τω μεταξύ, ο Επίτροπος ζητά από τις Ελληνικές αρχές να διασφαλίσουν αποτελεσματική επανεξέταση και έλεγχο από τα ημεδαπά δικαστήρια των δικαστικών αποφάσεων που έχουν εκδοθεί από τον Μουφτή.

Τέλος, με αυτή την έκθεση, ο Επίτροπος καλεί τις Ελληνικές αρχές να προχωρήσουν άμεσα στην επικύρωση ή την προσχώρηση σε συγκεκριμένες κεντρικές συμβάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως η Σύμβαση – Πλαίσιο για την προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων, την Ευρωπαϊκή Σύμβαση για την Εθνικότητα και το Τέταρτο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου.

Τα σχόλια των Ελληνικών αρχών έχουν επισυναφθεί στο παράρτημα της παρούσας Έκθεσης.

I. Εισαγωγή

1. Της παρούσας έκθεσης προηγήθηκε μια επίσκεψη του Επιτρόπου Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων (εφεξής: ο Επίτροπος) στην Ελλάδα από τις 8 έως τις 10 Δεκεμβρίου 2008, στο πλαίσιο της οποίας είχε συζητήσεις με έναν αριθμό κρατικών αρχών, μεταξύ των οποίων και ο κ. Αριστείδης Αγαθοκλής, ο οποίος είναι Γενικός Γραμματέας του Υπουργείου Εξωτερικών. Ο Επίτροπος ταξίδευσε επίσης στην Αλεξανδρόπουλη (στην περιοχή του Έβρου, βορειοανατολική Ελλάδα), όπου συναντήθηκε με τον κ. Οσμάν Αχμέτ Χατζή, βουλευτή, τον κ. Ιλάν Αχμέντ, πρώην βουλευτή και τον κ. Μουσταφά Μουσταφά, πρώην βουλευτή. Πριν την επίσκεψή του ο Επίτροπος έλαβε ένα υπόμνημα από εκπροσώπους του πολιτικού κόμματος “Ευρωπαϊκή Ελεύθερη Συμμαχία – Ουράνιο Τόξο”.
2. Ο Επίτροπος θέλει ειλικρινά να ευχαριστήσει τις Ελληνικές αρχές στο Στρασβούργο, την περιοχή του Έβρου και την Αθήνα για την βοήθεια που παρείχαν στη διευκόλυνση της ανεξάρτητης κι αποτελεσματικής πραγματοποίησης της επίσκεψής του.
3. Η Ελλάδα, ένα από τα παλαιότερα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης, έχει κυρώσει και δεσμεύεται από την μεγάλη πλειοψηφία των κυριότερων διεθνών και Ευρωπαϊκών νομοθετημάτων για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Η Ελλάδα υπέγραψε επίσης το 1997 την Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων.
4. Ο Επίτροπος, υπό την ιδιότητά του ως ανεξάρτητο και αμερόληπτο θεσμικό όργανο του Συμβουλίου της Ευρώπης, επιθυμεί να συνεχίσει τον ειλικρινή και δημιουργικό διάλογο με τις Ελληνικές Αρχές και να τις βοηθήσει στις ενέργειές τους για την περαιτέρω ενίσχυση της αποτελεσματικής προστασίας των προτύπων για τα ανθρώπινα δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης.
5. Η προστασία και προώθηση των ανθρωπίνων δικαιωμάτων των μη-κυριαρχικών, μειονοτικών ομάδων στην Ευρώπη αποτελούσε πάντα την καρδιά της εργασίας του Επιτρόπου. Κι αυτό επειδή η Ευρωπαϊκή ιστορία έχει αποδείξει ότι πράγματι η προστασία των μειονοτήτων είναι ουσιώδης για τη σταθερότητα, την δημοκρατική ασφάλεια και την ειρήνη σε αυτή την ήπειρο. Η προστασία που αναγνωρίζεται από τα κράτη σε μη-κυριαρχικές ομάδες αποτελεί πράγματι ένα καθοριστικό κριτήριο για την εκ μέρους τους τήρηση και σεβασμό των αρχών των ανθρωπίνων δικαιωμάτων που ευδοκίμουν σε κάθε πλουραλιστική, δημοκρατική κοινωνία.

6. Στην παρούσα Έκθεση, ύστερα από μια επισκόπηση των κύριων χαρακτηριστικών των μειονοτήτων στην Ελλάδα (μέρος II), ο Επίτροπος επιθυμεί να εστιάσει στα παρακάτω κύρια θέματα: μειονότητες και δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι (μέρος III), προστασία των μελών μειονοτήτων που επηρεάζονται από το πρώην Άρθρο 19 του Ελληνικού Κώδικα Ιθαγένειας (μέρος IV), Μουφτής και εφαρμογή του Νόμου της Σαρία στην Ελλάδα (μέρος V), που ακολουθείται από συμπεράσματα και υποδείξεις (μέρος VI).

II. Κύρια χαρακτηριστικά των μειονοτήτων στην Ελλάδα

7. Ο Επίτροπος σημειώνει ότι οι Ελληνικές αρχές αναγνωρίζουν την ύπαρξη μόνο μίας μειονότητας στην Ελληνική Επικράτεια, την “Μουσουλμανική”, στην δυτική Θράκη (βορειοανατολική Ελλάδα), δυνάμει της Συνθήκης Ειρήνης της Λωζάννης της 24 Ιουλίου 1923 [2]. Αυτή η μειονοτική ομάδα (και οι “Ελληνες κάτοικοι της Κωνσταντινούπολης”) εξαιρέθηκαν από την αναγκαστική ανταλλαγή πληθυσμών ανάμεσα στην Ελλάδα και την Τουρκία σύμφωνα με την Σύμβαση της Λωζάνης της 30ης Ιανουαρίου 1923 [3]. Σύμφωνα με τις αρχές, υπάρχουν “περίπου 100.000 άτομα τριών διαφορετικών ομάδων, τα μέλη των οποίων είναι καταγωγής Τουρκικής, Πομάκικης ή Ρομά”, κάθε ομάδα της οποίας αποτελεί αντίστοιχα το 50%, το 35% και το 15% αυτού του μειονοτικού πληθυσμού [5].

8. Την ίδια στιγμή, οι Ελληνικές αρχές επιβεβαίωσαν ότι η Ελλάδα “προσυπογράφει το δικαίωμα κάθε ατόμου στον αυτοπροσδιορισμό και στο ότι τα μέλη της Μουσουλμανικής μειονότητας στην Θράκη είναι ελεύθερα να διακηρύσσουν την καταγωγή τους, να μιλούν τη γλώσσα τους, να ακολουθούν την θρησκεία τους και να τηρούν τα ιδιαίτερα έθιμα και παραδόσεις τους [6]. Ο Επίτροπος έχει σημειώσει ότι “τα άτομα με καταγωγή Ρομά” πέρα από τη Θράκη δεν θεωρούνται από τις Ελληνικές αρχές ως μέλη μιας μειονότητας, αλλά ως μία “ευπαθής κοινωνικής ομάδας” [7].

9. Ο Επίτροπος παρατηρεί ότι παρά την μη αναγνώριση κάθε άλλης εθνικής ή γλωσσικής μειονότητας, οι Ελληνικές αρχές έχουν αναγνωρίσει ότι στην Βόρεια Ελλάδα υπάρχει “ένας μικρός αριθμός προσώπων που ... χρησιμοποιεί, χωρίς περιορισμούς, πέρα από την Ελληνική γλώσσα, Σλαβικά προφορικά ιδιώματα, σε περιορισμένη οικογενειακή καθομιλουμένη χρήση”. Σύμφωνα με τις αρχές “η Σλαβογενής ομάδα των Ελλήνων πολιτών της [Ελληνικής περιοχής της] Μακεδονίας μετέχουν με το δικό τους πολιτικό κόμμα στις κοινοβουλευτικές εκλογές στην Ελλάδα” [8]. Πράγματι, στις εκλογές του 2004 για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο, αυτό το κόμμα [“Ευρωπαϊκή Ελεύθερη Συμμαχία – Ουράνιο Τόξο”, με έδρα στην πόλη της Φλώρινας από το 1995 [9] έλαβε 6.176 ψήφους, δηλαδή εθνικό ποσοστό 0,10% [10].

10. Ο Επίτροπος λαμβάνει υπόψη τις σοβαρές ανησυχίες που έχουν εκφραστεί από τα παρατηρητήρια τόσο του Συμβουλίου της Ευρώπης όσο και των Ηνωμένων Εθνών για την πολιτική και πρακτική που ακολουθείται έως τώρα από τις Ελληνικές αρχές, ως προς τις μειονότητες.

11. Συγκεκριμένα, το 2004, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI), στην Τρίτη Έκθεση για την Ελλάδα, σχολιάζει ότι “πρόσωπα που θέλουν να εκφράσουν την Μακεδονική, Τουρκική ή άλλη ταυτότητά τους αντιμετωπίζουν το μίσος του πληθυσμού. Είναι στόχοι πρκαταλήψεων και στερεοτύπων και μερικές φορές αντιμετωπίζουν αθέμιτες διακρίσεις, ιδίως στην αγορά εργασίας” [11].

12. Όσον αφορά τα παρατηρητήρια των Ηνωμένων Εθνών, το 2004, η Επιτροπή των Οικονομικών, Κοινωνικών και Πολιτισμικών Δικαιωμάτων, στις Συμπερασματικές Παρατηρήσεις της, αφού εξέφρασε την ανησυχία της για το ότι “υπάρχει μόνο μία επίσημα αναγνωρισμένη μειονότητα στην Ελλάδα, ενώ υπάρχουν κι άλλες εθνοτικές ομάδες που επιθυμούν αυτή την αναγνώριση”, καλεί την Ελλάδα “να επανεξετάσει τη θέση της όσον αφορά την αναγνώριση και άλλων εθνοτικών,

θρησκευτικών ή γλωσσικών μειονοτήτων, οι οποίες μπορεί να υπάρχουν στην επικράτειά της, σύμφωνα με τα αναγνωρισμένα διεθνή πρότυπα” [12].

13. Έναν χρόνο αργότερα, η Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των Ηνωμένων Εθνών σημείωσε “με ανησυχία την προφανή απροθυμία της [Ελληνικής] Κυβέρνησης να επιτρέψει σε κάθε ιδιωτικό σωματείο ή ένωση να χρησιμοποιήσει ονόματα με τον προσδιορισμό “Τούρκικος” ή “Μακεδονικός”, λόγω της κρατικής εκτίμησης ότι δεν υπάρχουν άλλες εθνικές, θρησκευτικές ή γλωσσικές μειονότητες στην Ελλάδα εκτός από του Μουσουλμάνους της Θράκης. Η Επιτροπή παρατηρούσε ότι τα άτομα που ανήκουν σε αυτές τις μειονότητες έχουν δικαίωμα σύμφωνα με το Διεθνές Σύμφωνο για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα, να απολαμβάνουν τον πολιτισμό τους, το επάγγελμά τους και να ακολουθούν την δική τους θρησκεία και να χρησιμοποιούν την δική τους γλώσσα, μαζί με άλλα μέλη αυτής της ομάδας (άρθρο 27) [13].

III. Μειονότητες και δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι

14. Στην τελευταία του Έκθεση για την Ελλάδα, η ECRI ήταν δυσαρεστημένη με το γεγονός ότι, πέντε χρόνια μετά την απόφαση του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου για την σχετική υπόθεση *Σιδηρόπουλος και άλλοι* [14], το “Σπίτι Μακεδονικού Πολιτισμού”, μια μη κερδοσκοπική ένωση που είχε έναν αριθμό Ελλήνων που ισχυρίζονται ότι έχουν Μακεδονική εθνική καταγωγή, με έδρα την πόλη της Φλώρινας, δεν είχε καταχωρηθεί στο μητρώο σύμφωνα με τις διατάξεις του Ελληνικού Αστικού Κώδικα. [15] Η απόρριψη των εθνικών δικαστηρίων να επιτρέψουν την καταχώρηση αυτού του σωματείου είχε βασιστεί, μεταξύ άλλων, σε μια υποτιθέμενη “πρόθεση μέρους των ιδρυτών [του σωματείου] να θίξουν την ακεραιότητα της Ελληνικής επικράτειας” και έκριναν ότι “η προβολή της ιδέας ότι υπάρχει Μακεδονική μειονότητα στην Ελλάδα ... είναι αντίθετη στα εθνικά συμφέροντα και ως εκ τούτου αντίθετη στο νόμο” [16].

15. Ο Επίτροπος έχει ενημερωθεί ότι ακόμα δεν έχει αναγνωρισθεί η νομική προσωπικότητα της παραπάνω ένωσης, μολονότι η Ελληνική κυβέρνηση κατέθεσε στην Επιτροπή Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης το 2000, πριν ολοκληρωθεί η έρευνα της Επιτροπής επ' αυτού του θέματος, σύμφωνα με το πρώην Άρθρο 54 (σήμερα Άρθρο 46, παράγραφος 2) της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου ότι “προσμετρώντας το άμεσο αποτέλεσμα των αποφάσεων του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου στο Ελληνικό δίκαιο ... τα Ελληνικά δικαστήρια δεν θα υποπέσουν στο δικαστικό σφάλμα στο οποίο οφείλεται η παραβίαση που διαπιστώθηκε σε αυτήν την υπόθεση” [17]. Η ECRI, παρατηρώντας ότι “οι εκπρόσωποι της Μακεδονικής κοινότητας έχουν ζητήσει από τις αρχές να αναγνωρίσουν το δικαίωμα στον αυτοπροσδιορισμό τους, καθώς και την ύπαρξη Μακεδονικής μειονότητας”, μεταξύ άλλων, κάλεσε τις αρχές “να προχωρήσει στην αναγνώριση της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι και της ελευθερίας της έκφρασης στα μέλη των Μακεδονικών και Τουρκικών κοινοτήτων” στην Ελλάδα [18].

16. Ο Επίτροπος έχει υπογραμμίσει με ιδιαίτερη ανησυχία την άρνηση των Ελληνικών αρχών να αναγνωρίσουν την ύπαρξη κάθε άλλου είδους μειονότητας, πέραν της “Μουσουλμανικής” που έχει οδηγήσει σε έναν αριθμό προσφυγών στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, ιδίως όσον αφορά δικαιώματα ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι στα μέλη μειονοτήτων, όπως προβλέπεται από το Άρθρο 11 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης.

17. Μια τέτοια υπόθεση ήταν η Bekir-Ousta και άλλοι [19] με την οποία το Δικαστήριο καταδίκασε ομόφωνα την Ελλάδα το 2007. Αυτή η υπόθεση αφορά την άρνηση των αρμόδιων δικαστηρίων να επιτρέψουν την καταχώρηση της ένωσης που αποφάσισαν να ιδρύσουν το 1998 στον Έβρο οι μειονοτικοί Μουσουλμάνοι, με το όνομα “Ένωση μειονοτικής νεολαίας του Έβρου”, επί τη βάση ότι οι προσφεύγοντες στην πραγματικότητα αποσκοπούσαν, μέσω αυτής της ένωσης να διαδώσουν την ιδέα ότι εκτός από την θρησκευτική, υπήρχε και μια εθνική μειονότητα στη Θράκη. Αυτό, σύμφωνα με τα ημεδαπά δικαστήρια, ενείχε τον κίνδυνο να δημιουργηθεί σύγχυση στο κοινό ως

προς την προέλευση των μελών αυτής της ένωσης. Παρατηρώντας ότι το Ελληνικό Σύνταγμα και ο Αστικός Κώδικας στην πραγματικότητα δεν επέτρεπαν στα ημεδαπά δικαστήρια να ασκήσουν προληπτικό έλεγχο στην ίδρυση μη κερδοσκοπικών ενώσεων, το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου έκρινε ομόφωνα ότι παραβιάστηκε το δικαίωμα των προσφευγόντων στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, καθώς δεν υπήρχε “πιεστική κοινωνική ανάγκη” που θα επέβαλε την μη καταχώρηση της ένωσης, σε μια δημοκρατική κοινωνία.

18. Το Δικαστήριο, με παρόμοια αιτιολογία, καταδίκασε εκ νέου την Ελλάδα το 2008 στην υπόθεση Emin και άλλοι κατά Ελλάδας [20], η οποία αφορά την άρνηση των ημεδαπών δικαστηρίων να επιτρέψουν την καταχώρηση της “Πολιτιστικής Ένωσης Γυναικών Τούρκων Νομαρχίας Ροδόπης” που οι προσφεύγουσες ήθελαν να ιδρύσουν το 2001. Τα εθνικά δικαστήρια έκριναν ότι αυτή η καταχώρηση είναι αντίθετη στην δημόσια τάξη, λόγω του ότι ο τίτλος της Ένωσης θα μπορούσε να δημιουργήσει την εντύπωση ότι υπάρχει στην Ελλάδα μία (εθνοτική) Τούρκικη μειονότητα, που αντιπαράβάλλεται στην εθνική μειονότητα, η οποία αναγνωρίστηκε το 1923 με την Συνθήκη Ειρήνης της Λωζάννης. Μέχρι σήμερα, ο Επίτροπος δεν έχει ενημερωθεί για μέτρα των Ελληνικών αρχών για την καταχώρηση των εν λόγω ενώσεων.

19. Ιδιαίτερη ανησυχία έχει προκαλέσει στον Επίτροπο μια τέταρτη υπόθεση που οδήγησε το 2008 σε μια νέα καταδίκη της Ελλάδας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (υπόθεση της Τουρκικής Ένωσης Ξάνθης και άλλων) [21]. Αφορά την δικαστική διάλυση, κατόπιν αιτήματος της Νομαρχίας Ξάνθης, μιας ένωσης των προσφευγόντων που ονομαζόταν “Τουρκική ένωση Ξάνθης” και αποσκοπούσε μεταξύ άλλων να προωθήσει τον πολιτισμό των “Τούρκων της δυτικής Θράκης” και να συμβάλει στην διάδοση των πολιτισμικών, κοινωνικών και θρησκευτικών μεταρρυθμίσεων που επήλθαν στην Τουρκία ύστερα από την καθεστωτική αλλαγή του Μουσταφά Κεμάλ Ατατούρκ [22]. Σημειώνεται ότι τα μέλη αυτής της ένωσης είναι μέλη της επίσημα αναγνωρισμένης “Μουσουλμανικής” μειονότητας, Τουρκικής εθνοτικής καταγωγής, και ότι αυτή η ένωση καταχωρήθηκε και λειτουργεί στην Ελλάδα υπό αυτό το όνομα από το 1936 και υπό άλλο όνομα, “Σπίτι Τουρκικής Νεολαίας Ξάνθης” ανάμεσα στα 1927 και 1936.

20. Το Δικαστήριο σε αυτή την υπόθεση καταδίκασε ομόφωνα και πάλι την Ελλάδα για παραβίαση του Άρθρου 11 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης. Έκρινε μη αναγκαίο σε μια δημοκρατική κοινωνία το ακραίο μέτρο της διάλυσης της παραπάνω μειονοτικής ένωσης από τα εθνικά δικαστήρια, λόγω, μεταξύ άλλων, ότι ο όρος “Τούρκικος” στον τίτλο και τα καταστατικά των παραπάνω μη κερδοσκοπικών οργανισμών (που προωθούσαν την ιδέα της ύπαρξης μιας εθνοτικής, όχι θρησκευτικής μειονότητας, κατά την Συνθήκη της Λωζάννης) και η αναφορά στα ιδανικά του Κεμάλ Ατατούρκ αντιστρατεύονται την δημόσια τάξη. Το Δικαστήριο, έχοντας παρατηρήσει ότι στην πραγματικότητα η ένωση που προσέφυγε δεν είχε προκαλέσει ποτέ βία, υπογράμμισε ότι ανεξάρτητα από το πόσο σοκαριστικά ή απαράδεκτα μπορεί να θεωρούνται για τις αρχές μερικές απόψεις ή όροι που χρησιμοποιούνται από την ένωση ή τα μέλη της, δεν θα πρέπει να θεωρούνται αυτομάτως ως μία προσβολή της δημόσιας τάξης ή της εδαφικής ακεραιότητας της χώρας, αφού η ουσία της δημοκρατίας βρίσκεται στην ιδιότητά της να επιλύονται τα προβλήματα μέσα από έναν ανοικτό διάλογο [23]. Ο Επίτροπος μέχρι σήμερα δεν έχει ενημερωθεί για τα μέτρα που έχουν λάβει οι Ελληνικές αρχές για την καταχώρηση της παραπάνω ένωσης.

IV. Προστασία μελών μειονότητας που θίγονται από την εφαρμογή του Άρθρου 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας

21. Το προϊσχύον άρθρο 19 του Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας (ΚΕΙ, Νομοθετικό Διάταγμα (Νόμος) 3370/1955) [24] αποτελούσε μια διάταξη που εφαρμοζόταν από το 1955 έως το 1998. Πρόβλεπε την απώλεια της ιθαγένειας σε πρόσωπα διαφορετικής (μη-Ελληνικής) καταγωγής (“αλλογενείς”, έναντι του “ομογενείς”, δηλαδή ίδιας [Ελληνικής] καταγωγής) που έφυγαν από την Ελλάδα “άνευ προθέσεως παλιννοστήσεως”.

22. Σύμφωνα με το προϊσχύον άρθρο 19 του ΚΕΙ “Αλλογενής εγκαταλιπών το Ελληνικόν έδαφος άνευ προθέσεως παλιννοστήσεως δύναται να κηρυχθή απολέσας την Ελληνικήν ιθαγένειαν”. Στο πλαίσιο του Άρθρου 19, ένας Έλληνας πολίτης μη Ελληνικής καταγωγής (“αλλογενής”) ήταν ένα άτομο με Ελληνική ιθαγένεια που δεν καταγόταν από Έλληνες, δεν είχε Ελληνική συνείδηση και δεν συμπεριφερόταν ως Έλληνας [και συνακόλουθα] μπορούσε να κριθεί ότι ο δεσμός του με το Ελληνικό έθνος είναι εντελώς ελλιπής και εύθραυστος [25].

23. Έχει γίνει ευρέως αποδεκτό ότι το προϊσχύον Άρθρο 19 ΚΕΙ ήταν ασύμβατο, μεταξύ άλλων, με το Άρθρο 12, παράγραφος 4, του Διεθνούς Συμφώνου Αστικών και Πολιτικών Δικαιωμάτων (που κυρώθηκε στην Ελλάδα με το Ν.2462/1997), το οποίο προβλέπει ότι “Κανείς δεν στερείται αυθαίρετα του δικαιώματος εισόδου στην χώρα του”, καθώς και στο Άρθρο 3, παράγραφος 2, του Τετάρτου Πρωτοκόλλου της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου (το Πρωτόκολλο αυτό δεν έχει ακόμα κυρωθεί από την Ελλάδα) το οποίο προβλέπει ότι “Κανείς δεν στερείται του δικαιώματος εισόδου στο έδαφος του Κράτους του οποίου είναι ιθαγενής”.

24. Αποτέλεσμα της παραπάνω διάταξης, από το 1955 έως το 1998 είναι ότι περίπου 60.000 Έλληνες πολίτες, συμπεριλαμβανομένων ανηλίκων, έχασαν την ιθαγένειά τους [27]. Η πλειοψηφία αυτών των προσώπων ήταν Τουρκικής εθνικής καταγωγής.

25. Η Ευρωπαϊκή Επιτροπή κατά του Ρατσισμού και της Μισαλλοδοξίας (ECRI) έχει σημειώσει ότι η Ελλάδα δεν έχει λάβει τα μέτρα που απαιτούνται για την αποκατάσταση των “σοβαρών επιπτώσεων που επήλθαν από την στέρηση ιθαγένειας με βάση το Άρθρο 19. Ιδίως, η απάλειψη του Άρθρου 19, δεν είχε αναδρομικά αποτελέσματα [28]. Τα πρόσωπα που απώλεσαν την ιθαγένεια και έχουν παραμείνει στην Ελλάδα (υπολογίζονται στα περίπου 200 πρόσωπα) [29] και επιθυμούν να λάβουν εκ νέου την Ελληνική ιθαγένεια θα πρέπει να ακολουθήσουν από την κανονική διαδικασία ουδετεροποίησης που προβλέπεται για τους αλλοδαπούς, μία διαδικασία που έχει χαρακτηριστεί ως “μεγάλης διάρκειας, ακριβή και αβέβαιη όσον αφορά το αποτέλεσμα, καθώς και εξευτελιστική για όσους έχουν χάσει εσφαλμένα την ιθαγένειά τους” [30]. Κατά τη διάρκεια των συζητήσεων που είχε ο Επίτροπος στην επίσκεψή του στην Ελλάδα, με τα προαναφερθέντα μέλη μειονοτήτων στη Θράκη του επισημάνθηκε ιδιαίτερος η μέχρι σήμερα έλλειψη κάθε “ηθικής αποκατάστασης” (ικανοποίησης) προς τα θύματα της ακούσιας απώλειας ιθαγένειας.

26. Ο Επίτροπος ανησυχεί ιδιαίτερος με τις εκθέσεις που αναφέρουν ότι ανιθαγενή πρόσωπα παραμένουν στην Ελλάδα – ιδίως μεσήλικες και ηλικιωμένοι και με περιορισμένο οικονομικό επίπεδο- συχνά αντιμετωπίζουν δυσκολίες στην κανονική πρόσβασή τους σε υπηρεσίες υγείας, όταν το χρειάζονται. Ο Επίτροπος έχει σημειώσει ότι το 2006 η Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου κάλεσε το Ελληνικό κράτος να καλύψει άμεσα όλα αυτά τα ιδιαίτερος ευπαθή άτομα, εντάσσοντάς τα στο εθνικό σύστημα υγείας [31].

27. Σύμφωνα με την Ελληνική κυβέρνηση, “η μεγάλη πλειοψηφία των ατόμων που έχουν χάσει τα πολιτικά δικαιώματά τους δυνάμει του Άρθρου 19 είναι ήδη αλλοδαποί πολίτες και μένουν εκτός της Ελληνικής επικράτειας. Οι γενικές διατάξεις του Κώδικα Ιθαγένειας για την ουδετεροποίηση των αλλοδαπών εφαρμόζονται και σε αυτούς. [Οι] ... “ανιθαγενείς” Μουσουλμάνοι που κατοικούν στην Θράκη ... έχουν εφοδιαστεί με ειδικά Δελτία Ταυτότητας, σύμφωνα με την Σύμβαση των ΗΕ που αφορά την Κατάσταση των Ανιθαγενών Προσώπων ... Ταυτόχρονα, το Υπουργείο Εσωτερικών έχει εκδώσει οδηγίες στις Τοπικές Αρχές για την επιτάχυνση της διαδικασίας ουδετεροποίησης αυτών των προσώπων [32]. Αναμένεται ότι σύντομα θα αναγνωριστεί η Ελληνική ιθαγένεια στα παραπάνω ανιθαγενή πρόσωπα, τα οποία είναι μόνιμοι κάτοικοι της Ελλάδας” [33]. Ο Επίτροπος σημειώνει με ικανοποίηση ότι κατά τη διάρκεια των συνομιλιών του με τον Γενικό Γραμματέα του Υπουργείου Εξωτερικών κ. Αγαθοκλή, στις 10 Δεκεμβρίου 2008, του επιβεβαίωσε

την προσήλωση της Ελληνικής κυβέρνησης στην άμεση πρόοδο της αποκατάστασης της εθνικότητας των υπόλοιπων ανιθαγενών προσώπων που κατοικούν επί του παρόντος στην Ελλάδα.

V. Ο Μουφτής και η εφαρμογή του Νόμου της Σαρία στην Ελλάδα

28. Οι τρεις Μουφτήδες (θρησκευτικοί λειτουργοί και νομομαθείς του Νόμου της Σαρία) που λειτουργούν επί του παρόντος στην Ελλάδα, στην Θράκη (στις πόλεις της Ξάνθης, της Κομοτηνής και του Διδυμότειχου) έχουν τη θέση του Έλληνα δημόσιου υπάλληλου. Οι Μουφτήδες είναι Έλληνες Μουσουλμάνοι, απόφοιτοι μιας Ισλαμικής Σχολής Θεολογίας πανεπιστημιακού επιπέδου και έχουν διοριστεί με αποφάσεις του Υπουργού Παιδείας και Θρησκευμάτων. Σύμφωνα με τον Ν.1920/1991 περί του Μουφτή, που απηχεί ουσιαστικά τις συνθήκες του 20ου αιώνα που υπογράφηκαν ανάμεσα στην Ελλάδα και την Οθωμανική Αυτοκρατορία/Τουρκία, ένας Μουφτής έχει, εκτός από την ιδιότητά του ως Μουσουλμάνος νομομαθής, την κατ' εξαίρεση αρμοδιότητα να δικάζει, εφαρμόζοντας το Νόμο της Σαρία, τους Μουσουλμάνους Έλληνες πολίτες που κατοικούν στην περιφέρειά του, όσον αφορά τις υποθέσεις που αφορούν, μεταξύ άλλων, το δικαίο του γάμου, του διαζυγίου, της διατροφής, της κηδεμονίας και το κληρονομικό δικαίο. Πρέπει να σημειωθεί ότι οι Έλληνες Μουσουλμάνοι που κατοικούν στα Δωδεκάνησα δεν εμπίπτουν στον Νόμο της Σαρία αλλά στο Ελληνικό αστικό δικαίο. Ο Επίτροπος σημειώνει ότι το 2006, η Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου πρότεινε την θέσπιση νομοθεσίας με σκοπό, μεταξύ άλλων, την κατάργηση των δημοσίου δικαίου καθηκόντων του Μουφτή και τον περιορισμό της αρμοδιότητάς του στις αυστηρά πνευματικές λειτουργίες του [34].

29. Ο Επίτροπος παρατηρεί ότι η συνεχιζόμενη πρακτική του διορισμού του Μουφτή από το Ελληνικό κράτος, αποκλείοντας την άμεση επιλογή του από τα μέλη της Μουσουλμανικής μειονότητας, έχει προκαλέσει στο παρελθόν κι εξακολουθεί να προκαλεί βαθεία απογοήτευση και αντιδράσεις από τα μέλη της Μουσουλμανικής μειονότητας. Στο πλαίσιο αυτό, ο Επίτροπος επισημαίνει έναν αριθμό δικαστικών αποφάσεων κατά της Ελλάδας από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, όσον αφορά τις διώξεις για “σφετερισμο των καθηκόντων ενός λειτουργού “γνωστής θρησκείας”, κατά ενός εκλεγμένου Μουφτή, εκδίδοντας και υπογράφοντας μηνύματα στους Μουσουλμάνους που παρακολουθούσαν τις προσευχές του στην Θράκη, ενώ το Ελληνικό κράτος είχε διορίσει έναν άλλο Μουφτή. Στην απόφασή του για την υπόθεση Agga κατά Ελλάδας (No2) (17/10/2002) (όσον αφορά τη θέση του Μουφτή στην Ξάνθη) το Δικαστήριο διαπίστωσε παραβίαση του άρθρου 9 της Σύμβασης (θρησκευτική ελευθερία) λόγω της παραπάνω διώξης. Η επίβλεψη της εκτέλεσης αυτής της απόφασης και της προηγούμενης απόφασης Serif κατέληξε στην Επιτροπή των Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης το 2005 με την υιοθέτηση εκ μέρους της Ελλάδας, ως ατομικού και γενικού μέτρου, της αποφυγής παρόμοιας παραβίασης της Σύμβασης.

30. Παρ' όλα αυτά, εκδόθηκαν δύο νέες αποφάσεις κατά της Ελλάδας από το Δικαστήριο, στις 13 Ιουλίου 2006 (Agga No 3, Agga No 4) [35], όπου ομόφωνα διαπιστώθηκε παραβίαση του Άρθρου 9 της Σύμβασης λόγω διώξεων εναντίον του ίδιου προσφεύγοντος για τους ίδιους λόγους. Το Δικαστήριο σημείωσε, όπως στην απόφαση Agga No2, ότι “τα εσωτερικά δικαστήρια που καταδίκασαν τον αιτούντα δεν αναφέρουν στις αποφάσεις τους συγκεκριμένες πράξεις του αιτούντος που έχουν έννομες συνέπειες ... [όμως, τον καταδίκασαν] για το μόνο λόγο ότι είχε δημοσιοποιήσει μηνύματα θρησκευτικού περιεχομένου και ότι τα είχε υπογράψει ως “Μουφτής της Ξάνθης” [36]. Έτσι, οι καταδίκες δεν ήταν δικαιολογημένες από μία “πιστική κοινωνική ανάγκη”, όπως ορίζεται από την εξαίρεση του Άρθρου 9, παράγραφος 2 της Σύμβασης.

31. Ο Επίτροπος επιπλέον ενημερώθηκε για τις σοβαρές ανησυχίες που έχει εκφράσει η Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου σχετικά με ορισμένους γάμους Μουσουλμάνων δια πληρεξουσίου, (χωρίς σαφή και ρητή συγκατάθεση των γυναικών των περισσότερων περιπτώσεων, συμπεριλαμβανομένων ανηλίκων), οι οποίοι επιτρέπονται δυνάμει του Νόμου της Σαρία και κατά

το παρελθόν, τουλάχιστον μέχρι το 2003, έχουν τελεστεί από έναν Μουφτή και ακολούθως καταχωρήθηκαν στα κρατικά αρχεία [37]. Η Εθνική Επιτροπή θεωρεί ότι αυτή η πρακτική εγείρει σοβαρά θέματα συμβατότητας με το Ελληνικό Σύνταγμα, το οποίο προστατεύει, μεταξύ άλλων, την ανθρώπινη αξιοπρέπεια και την ελεύθερη ανάπτυξη της προσωπικότητας καθώς και με διατάξεις των διεθνών συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα που έχουν κυρωθεί από την Ελλάδα, όπως το Άρθρο 23, παράγραφος 3, του Διεθνούς Συμφώνου για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ), το οποίο απαγορεύει τους γάμους χωρίς την “ελεύθερη και πλήρη συγκατάθεση των μελλόνυμφων” [38].

32. Ακόμη πιο σοβαρές ανησυχίες εκφράστηκαν το 2005, από την Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, μεταξύ άλλων, για τον γάμο μίας Μουσουλμάνας ανήλικης 11 ετών. Μολονότι σύμφωνα με το Νόμο της Σαρία η κατώτατη επιτρεπτή ηλικία γάμου είναι τα δώδεκα έτη, σε αυτήν την περίπτωση, ο Μουφτής τέλεσε αυτόν τον γάμο κατ' εξαίρεση “προκειμένου να προστατευθούν τα συμφέροντα του κοριτσιού” [39].

33. Ο Επίτροπος σημειώνει ότι το 2007, η Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για την καταπολέμηση των Διακρίσεων κατά των Γυναικών (CEDAW) εξέφρασε τις ανησυχίες της για την “μη εφαρμογή στην Ελλάδα του γενικού δικαίου επι θεμάτων γάμου και κληρονομιάς στην Μουσουλμανική μειονότητα”, που οδηγεί σε “αθέμιτες διακρίσεις σε βάρος Μουσουλμάνων γυναικών, σε αντίθεση με το Ελληνικό Σύνταγμα και το άρθρο 16 της [Σύμβασης για την καταπολέμηση όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών]. Η Επιτροπή παρατηρεί με ανησυχία ότι το συνεχιζόμενο φαινόμενο των πρόωγων γάμων και της πολυγαμίας στην Μουσουλμανική μειονότητα, μολονότι αυτό είναι σε σύγκρουση με την Ελληνική συνταγματική τάξη και την [ανωτέρω] Σύμβαση” [40].

34. Ο Επίτροπος γνωρίζει ότι η απόφαση για την συνέχιση της εφαρμογής του Νόμου της Σαρία στο οικογενειακό και κληρονομικό δίκαιο μπορεί να ληφθεί από τα μέλη της Μουσουλμανικής μειονότητας στην Θράκη, τα οποία έχουν, κατ' αρχήν, το δικαίωμα να επιλέξουν μεταξύ Ελληνικού αστικού δικαίου και Νόμου της Σαρία. Πρέπει να σημειωθεί, πάντως, ότι υπάρχουν εξαιρέσεις στο κληρονομικό δίκαιο, όπου εφαρμόζεται αυστηρά ο Νόμος της Σαρία [41]. Ο Επίτροπος ενημερώθηκε επίσης ότι ο Νόμος της Σαρία πρέπει να εφαρμόζεται, κατ' αρχήν, στην έκταση που οι κανόνες του δεν βρίσκονται σε αντίθεση με την Ελληνική συνταγματική δημόσια τάξη. Πράγματι, ο Ν.1920/1991 (περί Μουφτήδων) προβλέπει ότι τα εθνικά δικαστήρια, σε περιπτώσεις διαφορών, δεν εφαρμόζουν τις αποφάσεις του Μουφτή που είναι αντίθετες με το Ελληνικό Σύνταγμα. Μία πρόσφατη γνωμοδότηση όμως, εγείρει σοβαρές αμφιβολίες και ανησυχία για την αποτελεσματικότητα του δικαστικού ελέγχου κι επανεξέτασης των δικαστικών αποφάσεων του Μουφτή, όπως διεξάγεται από τα εσωτερικά αστικά δικαστήρια [42].

35. Ο Επίτροπος συμμαρτίζει τα σχόλια των παραπάνω αρμόδιων εθνικών και διεθνών οργανισμών ανθρώπινων δικαιωμάτων, των οποίων οι εκθέσεις δείχνουν με σαφήνεια ότι η πρακτική του Νόμου της Σαρία, όπως επισκοπήθηκε παραπάνω, βασίζεται κυρίως σε συνθήκες των αρχών του 20ου αιώνα που συνήφθησαν μεταξύ Ελλάδας και Οθωμανικής Αυτοκρατορίας και στη συνέχεια Τουρκίας, εγείρει σοβαρά ζητήματα συμβατότητας με τις δεσμεύσεις τις Ελλάδας, ύστερα από την κύρωση, μετά το 1948, των σημαντικότερων διεθνών και Ευρωπαϊκών συνθηκών για τα ανθρώπινα δικαιώματα, ιδίως αυτά που σχετίζονται με τα δικαιώματα του παιδιού και της γυναίκας, τα οποία θα πρέπει, σε κάθε περίπτωση να εφαρμόζονται και να κατισχύουν.

36. Σε πολλές περιπτώσεις, κατά τη διάρκεια της συζήτησης που είχε ο Επίτροπος στην Αλεξανδρούπολη με τα παραπάνω μέλη της Μουσουλμανικής μειονότητας, επισημάνθηκε η ευχή για κατίσχυση και εφαρμογή των “Ευρωπαϊκών προτύπων” στην Μουσουλμανική μειονότητα. Σε αυτές τις συζητήσεις, στον Επίτροπο δόθηκε η εντύπωση ότι ένα μεγάλο μέρος μειονοτικών δεν θέλουν να επιτίουν, ούτε καν με το δικαίωμα επιλογής, στον Νόμο της Σαρία και θα υποδέχονταν πολύ ευνοϊκά την κατάργησή του στην Ελλάδα. Ταυτόχρονα, μία τέτοια εξέλιξη θα άνοιγε το

δρόμο στην δυνατότητα της άμεσης εκλογής του Μουφτή από τα μέλη της Μουσουλμανικής μειονότητας, μία προοπτική που φαίνεται να εύχονται τα περισσότερα μέλη της μειονότητας.

VI. Συμπεράσματα και Συστάσεις

37. Ο Επίτροπος γνωρίζει την πολυπλοκότητα των ζητημάτων των μειονοτήτων που ανακύπτουν στα “εθνικά κράτη”, ιδίως σε αυτά της νοτιοανατολικής Ευρώπης, σε μία περιοχή όπου πολλοί πολιτισμοί αναμείχθηκαν και ευημέρησαν σε θυελλώδη ιστορικά πλαίσια. Σε πολλές περιπτώσεις, τα αναδυόμενα κράτη δεν κατάφεραν να δουν τον κοινωνικό πλουραλισμό ως ένα πολύτιμο στοιχείο και πηγή ανάπτυξης για όλα τα μέλη των κοινωνιών τους. Η ιστορία έχει πράγματι καθορίσει το παρελθόν και το παρόν όλων των εθνικών κρατών. Δεν θα έπρεπε όμως να καθορίζει ή να επιβαρύνει την μελλοντική τους ανάπτυξη.

38. Ο Επίτροπος πιστεύει σθεναρά ότι η αποτελεσματική προστασία των μειονοτικών ομάδων από τα κράτη, στις επικράτειές τους, είναι αναγκαίος όρος για την καθιέρωση και διατήρηση της εσωτερικής κοινωνικής συνοχής και των διεθνών ειρηνικών σχέσεων και της συνεργασίας όλων των κρατών μελών του Συμβουλίου της Ευρώπης, όπως προβλέπεται από το Καταστατικό του.

39. Ο Επίτροπος επιθυμεί να επαινέσει και να ενθαρρύνει τις περαιτέρω ενέργειες των Ελληνικών αρχών για την ενδυνάμωση των ανθρώπινων δικαιωμάτων των μειονοτήτων, όπως του δικαιώματος εκπαίδευσης των παιδιών των Μουσουλμάνων στην Θράκη, την ύπαρξη ενός ειδικού ποσοστού 0,5% για την εισαγωγή στην ανώτατη εκπαίδευση για τους φοιτητές της Μουσουλμανικής μειονότητας και την εισαγωγή το 2006 της διδασκαλίας της Τουρκικής γλώσσας ως δεύτερης ξένης γλώσσας στην δευτεροβάθμια εκπαίδευση στην Θράκη.

40. Πάντως, ο Επίτροπος ανησυχεί βαθύτατα για την επίμονη άρνηση των Ελληνικών αρχών περί της υπάρξεως στην Ελληνική επικράτεια μειονοτήτων άλλων από την “Μουσουλμανική” στην δυτική Θράκη, παρά τις συστάσεις που έχουν γίνει ως τώρα, ιδίως από την ECRI, την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Οικονομικά, Κοινωνικά και Πολιτισμικά Δικαιώματα και την Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα.

41. Ο Επίτροπος επιθυμεί να υπογραμμίσει σε αυτό το πλαίσιο ότι κάθε υποχρέωση που μπορεί να προέρχεται από την Συνθήκη Ειρήνης της Λωζάννης, ή από κάθε άλλη συνθήκη των αρχών του 20ου αιώνα, θα πρέπει να εξετάζεται και να ερμηνεύεται σε πλήρη και ουσιαστική συμμόρφωση προς τις υπόλοιπες υποχρεώσεις που έχουν αναληφθεί με την κύρωση των Ευρωπαϊκών και διεθνών νομοθεσιών για τα ανθρώπινα δικαιώματα.

42. Ο Επίτροπος επιθυμεί να υπενθυμίσει ότι η ελευθερία του εθνικού αυτοπροσδιορισμού είναι μια σημαντική αρχή, στην οποία θα πρέπει να βασίζονται οι δημοκρατικές πλουραλιστικές κοινωνίες και θα πρέπει να εφαρμόζεται επαρκώς σε όλες τις μειονοτικές ομάδες, είτε είναι εθνικές, είτε θρησκευτικές, είτε γλωσσικές [43].

43. Ο Επίτροπος σημειώνει ότι η Ελλάδα, όπως άλλες χώρες του Συμβουλίου της Ευρώπης, είναι μία εγγενώς πλουραλιστική κοινωνία. Η ύπαρξη σε αυτήν μειονοτικών ομάδων, είτε είναι “εθνικές”, είτε “θρησκευτικές” ή “γλωσσικές” θα πρέπει να θεωρούνται ένας μείζων παράγων, όχι διαχωρισμού, αλλά εμπλουτισμού της Ελληνικής κοινωνίας. Ο Επίτροπος θα επιθυμούσε να επισημάνει στις Ελληνικές αρχές να επιδείξουν μεγαλύτερη αποδοχή στη διαφορετικότητα της κοινωνίας τους και να λάβουν τα απαραίτητα μέτρα που θα επέτρεπαν σε όλα τα μέλη των υπαρχουσών, αν και αριθμητικά μικρών, μειονοτικών ομάδων, να αυτοπροσδιορίζονται αποτελεσματικά και να εκφράζουν τις ταυτότητές τους.

44. Η ύπαρξη εντάσεων στα μέλη και τις ομάδες μιας δημοκρατικής κοινωνίας, όπως αυτή της Ελλάδας, είναι εγγενές στοιχείο του πλουραλισμού. Η απάντηση στις εντάσεις, όμως, δεν θα πρέπει να είναι η θέσπιση περιοριστικών μέτρων. Όπως επισημάνθηκε από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, “ο ρόλος των αρχών δεν είναι να απαλείφουν την αιτία της έντασης με τον περιορισμό του πλουραλισμού, αλλά να διασφαλίζουν ότι οι ανταγωνιστικές ομάδες ανέχονται η μία την άλλη” [44]. Η δημοκρατία και η κοινωνική συνοχή θρέφονται από τον διάλογο και την προώθηση των αρχών των ανθρώπινων δικαιωμάτων στα οποία πρέπει να είναι ουσιαστικά αφοσιωμένα τα κράτη μέλη του Συμβουλίου της Ευρώπης.

46. Ο ανεκτικός και ανοικτός, ειλικρινής διάλογος ανάμεσα στις αρχές και σε όλες τις μειονοτικές ομάδες θα πρέπει να υποστηρίζεται και να προωθείται όσο το δυνατόν περισσότερο από τις εθνικές, αλλά και από τις περιφερειακές και τοπικές αρχές. Γι' αυτό ο Επίτροπος επαναλαμβάνει την άποψη ότι θα βοηθήσει πάρα πολύ η δημιουργία ενός Εθνικού Προγράμματος Δράσης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, από την Ελληνική κυβέρνηση, κατά το οποίο θα πρέπει να ενσωματωθεί και η προστασία των μειονοτήτων, σύμφωνα με τις αρχές της Σύμβασης Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων, η οποία υπεγράφη από την Ελλάδα στις 22 Σεπτεμβρίου 1997.

46. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Επίτροπος καλεί την Ελληνική κυβέρνηση να δημιουργήσει έναν συμβουλευτικό μηχανισμό, σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, ο οποίος θα μπορούσε να διασφαλίσει έναν θεσμικό, ανοικτό, ειλικρινή και διαρκή διάλογο με εκπροσώπους από διαφορετικές μειονότητες και/ή εκπροσώπους από μεμονωμένες μειονοτικές ομάδες. Αυτά τα συμβουλευτικά σώματα θα πρέπει να έχουν ένα σαφές νομικό καθεστώς και να είναι περιεκτικά και αντιπροσωπευτικά [46].

47. Ο Επίτροπος υπενθυμίζει τις όμοιες συστάσεις του προηγούμενου Επιτρόπου, στις Εκθέσεις του για την Ελλάδα το 2002 και το 2006, και καλεί άλλη μια φορά τις Ελληνικές αρχές να προχωρήσουν, όσο το δυνατόν πιο σύντομα στην επικύρωση της Σύμβασης Πλαίσιο για τις Εθνικές Μειονότητες και να προσχωρήσουν στον Ευρωπαϊκό Χάρτη των Περιφερειακών και Μειονοτικών Γλωσσών του 1992 [47]. Ο Επίτροπος δεν έχει αμφιβολία ότι η ενσωμάτωση αυτών των σημαντικών Συνθηκών του Συμβουλίου της Ευρώπης θα είναι ένα μεγάλο βήμα υπέρ της προώθησης της μειονοτικής προστασίας στην Ελλάδα και θα αποτελέσει ένα παράδειγμα.

48. Όσον αφορά ιδιαιτέρως το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, η τεράστια σημασία που παίζει η ελευθερία της ίδρυσης και λειτουργίας ενώσεων που “ειδιώκουν μια εθνική ταυτότητα ή δηλώνουν μια μειονοτική συνείδηση” έχει υπογραμμιστεί από το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου [48].

49. Ο Επίτροπος υπενθυμίζει τις κατευθυντήριες αρχές του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, σύμφωνα με τις οποίες “η αρμονική αλληλεπίδραση ανθρώπων και ομάδων με ποικίλες ταυτότητες είναι ουσιαστική για την κατάκτηση της κοινωνικής συνοχής. Είναι φυσιολογικό ότι, όταν η κοινωνία των πολιτών λειτουργεί με υγιή τρόπο, η συμμετοχή πολιτών στη δημοκρατική διαδικασία επιτυγχάνεται σε μεγάλο βαθμό με την ένταξη σε ενώσεις στις οποίες μπορούν να έρθουν μεταξύ τους σε επαφή και να αναζητήσουν κοινούς στόχους συλλογικά... η ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι είναι εξαιρετικά σημαντική για πρόσωπα που ανήκουν σε μειονότητες, συμπεριλαμβανομένων των εθνικών και εθνοτικών μειονοτήτων... Πράγματι, η ίδρυση ενός σωματείου προκειμένου να εκφραστεί και να προωθηθεί η ταυτότητά του μπορεί να είναι θεμελιώδης για να βοηθηθεί μια μειονότητα να διατηρήσει τα δικαιώματά της” [49].

50. Δεν χρειάζεται να ειπωθεί ότι υπάρχει πάντοτε η δυνατότητα για τα κράτη να επιβάλλουν περιορισμούς στο δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι, σύμφωνα με το Άρθρο 11, παράγραφος 2 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου. Ωστόσο, πρέπει να επισημανθεί ότι, με τους όρους του Δικαστηρίου, “αυτή η δυνατότητα θα πρέπει να ασκείται με φειδώ, καθώς

οι εξαιρέσεις στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι πρέπει να ισχύουν σε στενό πλαίσιο και μόνο εφόσον υπάρχουν πειστικοί λόγοι που μπορούν να δικαιολογήσουν τους περιορισμούς σε αυτήν την ελευθερία” [50].

51. Επιπρόσθετα, υποστηρίζεται ότι σύμφωνα με το Άρθρο 27 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Αστικά και Πολιτικά Δικαιώματα (ΔΣΑΠΔ), το οποίο κυρώθηκε στην Ελλάδα στις 5 Μάη 1997, σε όλα τα κράτη μέλη όπου “υπάρχουν εθνοτικές, θρησκευτικές και γλωσσικές μειονότητες”, τα μέλη αυτών των μειονοτήτων δεν πρέπει να στερούνται του δικαιώματος “να απολαμβάνουν τον δικό τους πολιτισμό, να λειτουργούν σύμφωνα με τις δικές τους θρησκείες ή να χρησιμοποιούν την γλώσσα τους, σε κοινότητα με άλλα μέλη της ομάδας τους”.

52. Σχετικά με αυτά, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου των Ηνωμένων Εθνών έχει διευκρινίσει ότι σύμφωνα με την παραπάνω διάταξη του ΔΣΑΠΔ ένα κράτος μέλος “έχει υποχρέωση να διασφαλίζει ότι η ύπαρξη και ενάσκηση [του ανωτέρω δικαιώματος] προστατεύεται από την άρνηση ή την βία.” Η Επιτροπή Δικαιωμάτων υπογραμμίζει ότι “μολονότι τα δικαιώματα που προστατεύονται από το άρθρο 27 είναι ατομικά δικαιώματα, εξαρτώνται από την δυνατότητα των μειονοτικών ομάδων να διατηρούν τον πολιτισμό τους, τη γλώσσα τους και να ασκούν την θρησκεία τους. Συνακόλουθα, τα κράτη είναι αναγκαίο να λαμβάνουν θετικά μέτρα για την προστασία της ταυτότητας μιας μειονότητας και των δικαιωμάτων των μελών τους να απολαμβάνουν και να αναπτύσσουν τον πολιτισμό και τη γλώσσα τους και να ασκούν τη θρησκεία τους μαζί με άλλα μέλη της ομάδας” [51]. Παρόμοιες διατάξεις υπάρχουν στην Σύμβαση Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων (βλ. λ.χ. άρθρο 5) [52], η οποία υπογράφηκε από την Ελλάδα στις 22 Σεπτεμβρίου 1997, αλλά δεν έχει ακόμη κυρωθεί.

53. Πράγματι, το δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι είναι μία θεμελιώδης προϋπόθεση για την αρμονική λειτουργία των Ευρωπαϊκών δημοκρατικών κοινωνιών που χαρακτηρίζονται από εγγενή πλουραλισμό, ο οποίος, εξάλλου, πάντα συνοδεύεται από ανεκτικότητα και ευρύτητα πνεύματος [53]. Η ουσιώδης συμβολή των μη κερδοσκοπικών ενώσεων όπως οι μη κυβερνητικές οργανώσεις, στην ανάπτυξη και πραγμάτωση της δημοκρατίας και των ανθρώπινων δικαιωμάτων έχει υπογραμμιστεί πρόσφατα από την Επιτροπή των Υπουργών στην Σύσταση CM/Rec(2007) 14 για την νομική θέση των μη κυβερνητικών οργανώσεων στην Ευρώπη [54].

54. Ο Επίτροπος παρακολουθεί στενά και παραμένει ανύσυχος για την υπερβολικά περιοριστική πρακτική των Ελληνικών δικαστηρίων, τα οποία έχοντας προχωρήσει σε έναν προληπτικό, κατ' αποτέλεσμα έλεγχο συγκεκριμένων μειονοτικών ενώσεων, αρνήθηκαν να καταχωρίσουν αυτές σύμφωνα με τον Αστικό Κώδικα, μολονότι το Άρθρο 12 του Ελληνικού Συντάγματος κατοχυρώνει ρητά την απαγόρευση επιβολής “προηγούμενης άδειας” για την ίδρυση μιας μη κερδοσκοπικής ένωσης ή σωματείου.

55. Ακόμη μεγαλύτερη ανησυχία προκαλεί το ακραίο μέτρο της διάλυσης του μειονοτικού σωματείου “Τουρκική Ένωση Ξάνθης”, μολονότι αυτό είχε καταχωρηθεί και λειτουργούσε στην Ελλάδα με αυτό το όνομα από το 1936.

56. Ο Επίτροπος ανησυχεί βαθιά για όλες τις προαναφερόμενες προσφυγές που καταχωρούνται στο Ευρωπαϊκό Δικαστήριο των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου καθώς και για τις ακολουθήσασες ομόφωνες καταδίκες του εναντίον της Ελλάδας όσον αφορά τον μη αναγκαίο σε μια δημοκρατική κοινωνία περιορισμό της ελευθερίας του συνεταιρίζεσθαι για τα μέλη της μειονότητας, σύμφωνα με την πάγια νομολογία του Δικαστηρίου.

57. Ο Επίτροπος καλεί τις Ελληνικές αρχές να λάβουν επείγοντως όλα τα απαραίτητα μέτρα προκειμένου να καταστεί δυνατή η λειτουργία όλων των μειονοτικών σωματείων, κατά πλήρη εφαρμογή της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, μία κυρωθείσα συνθήκη, η

οποία έχει υπέρτερη νομοθετική ισχύ σύμφωνα με το Άρθρο 28, παράγραφος 1 του Ελληνικού Συντάγματος.

58. Όσον αφορά τα πρόσωπα που έχασαν την ιθαγένειά τους σύμφωνα με το πρώην Άρθρο 19 του Ελληνικού Κώδικα Ιθαγένειας και παραμένουν στην Ελλάδα, ο Επίτροπος χαιρετίζει τις προσπάθειες που έγιναν από τις Ελληνικές αρχές και τις καλεί να προχωρήσουν σε άμεση αποκατάσταση της ιθαγένειας. Ιδιαίτερη φροντίδα χρειάζεται να παράσχουν οι αρμόδιες αρχές στα πρόσωπα που είναι ηλικιωμένα ή/και με περιορισμένους οικονομικούς πόρους για να καλυφθούν με προνοιακές και ιατροφαρμακευτικές υπηρεσίες όταν το χρειάζονται. Όσον αφορά τα πρόσωπα από τα οποία αφαιρέθηκε η εθνικότητα και δεν επιθυμούν να επιστρέψουν, ο Επίτροπος καλεί τις αρχές να επανεξετάσουν την δυνατότητα να δοθεί σε αυτούς ή τους διαδόχους τους αποζημίωση, σύμφωνα με τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου.

59. Σε αυτό το πλαίσιο, ο Επίτροπος καλεί τις Ελληνικές αρχές να προχωρήσουν άμεσα στην κύρωση της Ευρωπαϊκής Σύμβασης για την Ιθαγένεια του 1997, η οποία υπογράφηκε στις 6 Νοεμβρίου 1997, το Τέταρτο Πρωτόκολλο της Ευρωπαϊκής Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου του 1963 και την Σύμβαση των Ηνωμένων Εθνών για την Μείωση της Ανιθαγένειας του 1961.

60. Όσον αφορά τον διορισμένο Μουφτή και την εφαρμογή του Νόμου της Σαρία, ο Επίτροπος συνιστά στην Ελλάδα να θεσμοθετήσει έναν ανοικτό, ειλικρινή και διαρκή διάλογο με τους εκπροσώπους της Μουσουλμανικής μειονότητας, εφ' όλης της ύλης που αφορά την καθημερινή τους ζωή και τα ανθρώπινα δικαιώματά τους. Όλες οι λύσεις στα θέματα που παρουσιάζονται στην παρούσα Έκθεση θα πρέπει να βρεθούν κατόπιν διαβούλευσης με την εκάστοτε μειονότητα και σύμφωνα με την βούληση της πλειονηφίας των μελών της.

61. Ο Επίτροπος πάντως επιθυμεί να σημειώσει ότι είναι θετικός στην κατάργηση των δικαστικών αρμοδιοτήτων του Μουφτή, δεδομένων των σοβαρών προεκτεθέντων ζητημάτων για την συμβατότητα των πρακτικών του με τα διεθνή κι Ευρωπαϊκά πρότυπα των ανθρώπινων δικαιωμάτων και υπέρ της άμεσης εκλογής του Μουφτή (μόνο ως ειδικού του Νόμου της Σαρία) από τα μέλη της Μουσουλμανικής μειονότητας, σύμφωνα με το Άρθρο 15 και τα πρότυπα που έχουν τεθεί από την Συμβουλευτική Επιτροπή της Σύμβασης Πλαίσιο για την Προστασία των Εθνικών Μειονοτήτων [55]. Ενδιαμέσως, ο Επίτροπος καλεί τις Ελληνικές αρχές να λάβουν άμεσα όλα τα απαραίτητα μέτρα για την ενίσχυση του ουσιαστικού ελέγχου των δικαστικών αποφάσεων του Μουφτή από τα εθνικά δικαστήρια έτσι ώστε να είναι ουσιασδώς και πλήρως σύμφωνος με τα πρότυπα του διεθνούς κι Ευρωπαϊκού δικαίου ανθρωπίνων δικαιωμάτων.

62. Τέλος, ο Επίτροπος επιθυμεί να υπογραμμίσει ότι θα συνεχίσει να παρακολουθεί στενά τις σχετικές εξελίξεις και προτίθεται να λάβει όλα τα απαραίτητα μέτρα, στο πλαίσιο της αποστολής του ως ανεξάρτητος κι αμερόληπτος θεσμός του Συμβουλίου της Ευρώπης, προκειμένου να προωθήσει την αποτελεσματική εφαρμογή των προτύπων του Συμβουλίου της Ευρώπης, σχετικά με την μειονότητα και την προστασία των ανθρώπινων δικαιωμάτων. Ο Επίτροπος είναι έτοιμος να συνεχίσει έναν ειλικρινή, δημιουργικό διάλογο με την βοήθεια των Ελληνικών αρχών, στην προσπάθειά τους να περιορίσουν τις ελλείψεις που περιγράφονται στην παρούσα έκθεση

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

ΣΧΟΛΙΑ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΑΡΧΩΝ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΟΥ ΕΠΙΤΡΟΠΟΥ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΗΣ ΕΥΡΩΠΗΣ ΓΙΑ ΤΑ ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ, ΚΑΤΟΠΙΝ ΤΗΣ ΕΠΙΣΚΕΨΗΣ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΕΛΛΑΔΑ ΣΤΙΣ 8-10 ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΥ (ΜΕ ΘΕΜΑ: ΑΝΘΡΩΠΙΝΑ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΤΩΝ ΜΕΙΟΝΟΤΗΤΩΝ)

Η έκθεση του Επιτρόπου Χάμαρμπεργκ ασχολείται με μια πλειάδα θεμάτων όσον αφορά την προστασία των μειονοτήτων. Επίσης θέτει το ζωτικό ζήτημα της αναγνώρισης των μειονοτήτων. Η Ελλάδα παρατηρεί όσον αφορά την έκθεση του Επιτρόπου:

1. Μουσουλμανική μειονότητα στη Θράκη

Η πολιτική της Ελλάδας ως προς την Μουσουλμανική μειονότητα της Θράκης ασκείται στο πλαίσιο των παρακάτω κεντρικών αρχών και σημείων:

- Πλήρης σεβασμός των υποχρεώσεων της Ελλάδας σύμφωνα με την Συνθήκη της Λωζάννης του 1923, η οποία κατοχυρώνει την θέση της Μουσουλμανικής μειονότητας στην Θράκη, καθώς και τις σύγχρονες παγκόσμιες και περιφερειακές συνθήκες για τα ανθρώπινα δικαιώματα. Σύμφωνα με τις αρχές της ισότητας ενώπιον του νόμου και της ίσης απόλαυσης των πολιτικών δικαιωμάτων, τα Μέλη της Μουσουλμανικής μειονότητας στην Θράκη απολαμβάνουν τα ίδια δικαιώματα κι έχουν τις ίδιες υποχρεώσεις όπως οι Χριστιανοί συμπολίτες τους.

Σε όλες τις κοινοβουλευτικές εκλογές από το 1927, Μουσουλμάνοι εκλέγονται στη Βουλή είτε με το κυβερνών κόμμα είτε με την αντιπολίτευση, ή πιο συχνά και με τις δύο πλευρές, ενώ Μουσουλμάνοι συμμετέχουν σε όλα τα επίπεδα της Τοπικής Αυτοδιοίκησης στην Θράκη.

- Περαιτέρω, έχουν ληφθεί θετικά μέτρα, όπως οι δύο ποσοτώσεις (0,5%) για την είσοδο των μειονοτικών φοιτητών στα Πανεπιστήμια και την εργασία στον δημόσιο τομέα, σύμφωνα με τα τρέχοντα πρότυπα για τον τομέα της μειονοτικής προστασίας.

- Επίσης έχουν ληφθεί όλα τα μέτρα προκειμένου να επιτραπεί σε μέλη της Μουσουλμανικής μειονότητας, ιδιαίτερα γυναίκες και νέα πρόσωπα, να οφεληθούν από πανεθνικά προγράμματα και σχέδια συγχρηματοδοτούμενα από την Ευρωπαϊκή Ένωση, τα οποία έχουν σχεδιαστεί για ευπαθείς κοινωνικές ομάδες, ιδιαίτερα ως προς την ισότητα φύλου, την καταπολέμηση του ρατσισμού και της ξеноφοβίας, τις ίσες ευκαιρίες, την πρόσβαση στην απασχόληση και τον διαπολιτισμικό διάλογο.

- Η Μουσουλμανική μειονότητα, έχει αποκομίσει οφέλη κατά τα τελευταία δεκαπέντε χρόνια από την μακροχρόνια ιδιότητα της Ελλάδας ως μέλος της Ευρωπαϊκής Ένωσης, όπως έχουν κι όλοι οι Έλληνες πολίτες. Αυτό αποτελεί περίτρανη απόδειξη για την δέσμευση της Ελλάδας ως προς τη διασφάλιση της ακώλυτης συνύπαρξης της μειονότητας στον κοινωνικό, οικονομικό κι εκπαιδευτικό κορμό της χώρας.

2. Ισχυρισμοί περί ύπαρξης δήθεν “Μακεδονικής” μειονότητας στην Ελλάδα.

Δεν υπάρχει “Μακεδονική” μειονότητα στην Ελλάδα. Σχετικά με αυτό το θέμα, η Ελλάδα εμμένει στη θέση της ότι καμία σύσταση των οργάνων του ΟΗΕ και, κατά μείζονα λόγο, άλλου εποπτικού μηχανισμού ως προς την προστασία των δικαιωμάτων των ατόμων που ισχυρίζονται ότι ανήκουν σε μία “μειονότητα” δεν μπορεί να προσδιορίσει την ύπαρξη μειονοτικής ομάδας ή να επιβάλλει στα Κράτη υποχρέωση να αναγνωρίσουν επίσημα μια ομάδα ως “μειονότητα”.

Όπως έκρινε το Τμήμα Ευρείας Συνθέσεως του Ευρωπαϊκού Δικαστηρίου των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου στην υπόθεση Gorzelik κατά Πολωνίας “είναι δύσκολο να δοθεί ορισμός [της “εθνικής μειονότητας”]. Συγκεκριμένα, η έννοια δεν προσδιορίζεται από καμία διεθνή συνθήκη, συμπεριλαμβανομένης της Συνθήκης Πλαίσιο του Συμβουλίου της Ευρώπης (βλ. ... λ.χ. το Άρθρο 27 του Διεθνούς Συμφώνου για τα Αστικά και Πολιτικά δικαιώματα, το Άρθρο 39 της Σύμβασης των Ηνωμένων Εθνικών για τα Δικαιώματα του Παιδιού και την Διακήρυξη των Ηνωμένων Εθνών για τα Δικαιώματα των Προσώπων που ανήκουν σε Εθνικές ή Εθνοτικές, Θρησκευτικές και Γλωσσικές Μειονότητες). Ομοίως, οι πρακτικές που σχετίζονται με την επίσημη αναγνώριση των εθνικών, εθνοτικών ή άλλων μειονοτήτων από τα Κράτη στους πληθυσμούς τους ποικίλλουν από χώρα σε χώρα ή ακόμη και εντός των ίδιων χωρών (...) δεν μπορεί να ειπωθεί ότι τα Συμβαλλόμενα Κράτη υποχρεούνται από το διεθνές δίκαιο να αποδεχθούν μια συγκεκριμένη έννοια της “εθνικής μειονότητας” στην νομοθεσία τους ...”.

Σε αυτό το πλαίσιο, πρέπει να υπογραμμιστεί ότι η μη αναγνώριση συγκεκριμένων ομάδων από την Ελλάδα ως “μειονοτήτων” θεμελιώνεται σε νομικούς και πραγματικούς λόγους, σε αντικειμενικά κριτήρια και σε ειδικές περιστάσεις. Ταυτόχρονα, η Ελλάδα σέβεται πλήρως τα ανθρώπινα δικαιώματα όλων των ατόμων, συμπεριλαμβανομένων όσων ισχυρίζονται ότι ανήκουν σε μια “εθνική μειονότητα” ακόμη κι όταν αυτός ο ισχυρισμός είναι ανυπόστατος.

Πρέπει να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα, κάθε άτομο που διατείνεται ότι ανήκει σε μια διακριτή εθνική ή πολιτισμική ομάδα είναι ελεύθερο να το πράττει χωρίς φόβο αρνητικών συνεπειών. Οι υποκειμενικοί ισχυρισμοί ή προκαταλήψεις ενός μικρού αριθμού ατόμων, τα οποία δεν βασίζονται σε αντικειμενικά στοιχεία ή κριτήρια δεν εισάγουν από μόνοι τους αντίστοιχη υποχρέωση του Κράτους για επίσημη αναγνώριση της ομάδας ως μειονότητας και της εγγύησης για τα μέλη της συγκεκριμένα μειονοτικά δικαιώματα επιπρόσθετα στα ανθρώπινα δικαιώματα και τις θεμελιώδεις ελευθερίες που κατοχυρώνονται από το Ελληνικό Σύνταγμα και τις σχετικές διεθνείς και περιφερειακές συνθήκες.

Αξίζει να σημειωθεί ότι στην Ελλάδα όλοι οι πολίτες της απολαμβάνουν το δικαίωμα που προβλέπεται από το νόμο αλλά εφαρμόζεται και στην πράξη, για συμμετοχή στην οικονομική, κοινωνική πολιτισμική και πολιτική ζωή της χώρας. Οι παραδοσιακές εκδηλώσεις και τα πολιτισμικά δρώμενα παρουσιάζονται σε τακτή βάση στην περιοχή της Φλώρινας και αποτελούν αναπόσπαστο μέρος της τοπικής κουλτούρας του πληθυσμού.

Οι παραπάνω εκδηλώσεις και δρώμενα αφορούν κι μια μικρή ομάδα Ελλήνων πολιτικών οι οποίοι μιλούν μία Σλάβικη διάλεκτο και μένουν σε αυτήν την περιοχή. Με το πέρασμα των χρόνων, αυτή η ομάδα που αποτελεί αναπόσπαστο μέρος του τοπικού πληθυσμού, έχει καταστεί αντικείμενο πολιτικής εκμετάλλευσης από ξένα κέντρα, με έναν μάλλον πολιτικό σκοπό. Αυτή η πολιτική προσέγγιση οδήγησε στην κατασκευή μιας μειονοτικής ατζέντας που προπαγαγανδίζεται μόνο από μερικά μέλη αυτής της ομάδας.

3. Μειονότητες και το δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι (παράγραφοι 14-20).

Προκειμένου να διαλυθούν οι παρανοήσεις για την συμμόρφωση της Ελλάδας με το δικαίωμα στην ελευθερία του συνεταιρίζεσθαι, θα πρέπει να σημειωθεί ότι στην Θράκη ένας μεγάλος αριθμός των ενώσεων της Μουσουλμανικής μειονότητας και των ΜΚΟ έχει ήδη καταχωρηθεί από τα αρμόδια δικαστήρια και λειτουργεί απρόσκοπτα, προκειμένου να προστατευθούν, να υπογραμμιστούν και να προωθηθούν όλες οι πλευρές της πολιτισμικής, εκπαιδευτικής και οικονομικής ζωής της μειονότητας. Ένας αριθμός Μουσουλμανικών μειονοτικών πολιτισμικών ενώσεων έχει καταχωρηθεί από τα αρμόδια δικαστήρια το 2008.

Σχετικά με αυτό, η Έκθεση (παρ. 16) αναφέρεται σε έναν σημαντικό αριθμό προσφυγών ενώπιον του Δικαστηρίου με ισχυρισμούς για παραβιάσεις του Άρθρου 11 της Σύμβασης από την Ελλάδα. Η αλήθεια είναι ότι μόνο τρεις αποφάσεις του ΕΔΔΑ αφορούν αντίστοιχες ενώσεις. Δεν έχουν ανακοινωθεί στις Ελληνικές αρχές άλλες προσφυγές. Επί του παρόντος κάποιες από αυτές τις υποθέσεις εκκρεμούν ενώπιον των αρμόδιων Ελληνικών Δικαστηρίων. Η κυβέρνηση εξετάζει τρόπους και μέσα για την εφαρμογή των αποφάσεων του ΕΔΔΑ.

4. Προστασία μειονοτικών που επηρεάζονται από την εφαρμογή του πρώην Άρθρου 19 του Ελληνικού Κώδικα Ιθαγένειας (παρ. 21-27).

Ο Επίτροπος αναγνωρίζει ότι έχουν γίνει ορισμένα βήματα από την Ελληνική Κυβέρνηση προκειμένου να ανακτηθεί η εθνικότητα από τα υπόλοιπα ανιθαγενή πρόσωπα. Παρατηρεί επίσης στην υποσημείωση νο. 29 ότι ο επίσημα αναγνωρισμένος αριθμός αυτής της ομάδας είναι επί του παρόντος κάτω των 30 ατόμων.

Όσον αφορά τα πρόσωπα από τα οποία αφαιρέθηκε η ιθαγένεια και έχουν μείνει στο εξωτερικό χωρίς να επιθυμούν να επιστρέψουν, η Ελλάδα θα επιθυμούσε να σημειώσει ότι σύμφωνα με τις γενικές αρχές του διεθνούς δικαίου, η υποχρέωση αποκατάστασης απορρέει από την διάπραξη διεθνώς επιβλαβούς πράξης από το αντίστοιχο Κράτος. Στην προκειμένη περίπτωση, δεν έχει ληφθεί απόφαση από δικαστικό όργανο για τη διάπραξη διεθνώς επιβλαβούς πράξης από την Ελλάδα, ως αποτέλεσμα της αφαίρεσης της ιθαγένειας βάσει του Άρθρου 19, ιδίως αφού τα συγκεκριμένα πρόσωπα δεν ζουν στην χώρα κι έχουν ήδη αποκτήσει αλλοδαπή υπηκοότητα.

5. Οι μουφτήδες και η εφαρμογή του Νόμου της Σαρία στην Ελλάδα (παρ. 28-36).

Ως γενική παρατήρηση θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι Μουφτήδες είναι υψηλόβαθμοι Μουσουλμάνοι αξιωματούχοι. Με μια διαδικασία επιλογής, στο πλαίσιο της οποίας παρέχεται η συμβουλή εγνωσμένου κύρους Μουσουλμανικών προσωπικοτήτων και καθηγητών θεολογίας, επιλέγονται τρεις Μουφτήδες και διορίζονται από το Ελληνικό κράτος, όπως γίνεται και στις περισσότερες Μουσουλμανικές χώρες. Οι παραπάνω διαδικασίες είναι αναγκαίες δεδομένου ότι η δικαστική αρμοδιότητα του Μουφτή έχει αναγνωριστεί (δηλ. περί της εφαρμογής του Νόμου της Σαρία σε θέματα οικογενειακού και κληρονομικού δικαίου).

Επί του παρόντος, όπως παρατηρεί ο Επίτροπος, μέλη της μειονότητας έχουν το δικαίωμα να προσφύγουν στα Αστικά Δικαστήρια. Αυτά τα Δικαστήρια αναθεωρούν επίσης τις αποφάσεις που λαμβάνονται από τον Μουφτή, στο πλαίσιο της αρμοδιότητάς τους. Η Ελληνική Κυβέρνηση λαμβάνει σοβαρά υπόψη τις παρατηρήσεις του Επιτρόπου (παρ. 61) όσον αφορά την ανάγκη ενδυνάμωσης του ουσιαστικού ελέγχου από τα ημεδαπά δικαστήρια.

Περαιτέρω, συγκρατώντας την άποψη του Επιτρόπου, οι εκφρασμένες επιλογές και οι ορατές τάσεις της πλειοψηφίας των μελών της Μουσουλμανικής μειονότητας όσον αφορά τα θρησκευτικά, κοινωνικά και νομικά θέματα, η Ελλάδα θα μελετήσει ενδεχόμενες ανακατατάξεις, όπως την κατάργηση του Νόμου της Σαρία, λαμβάνοντας πάντως υπόψη τις νομικές υποχρεώσεις καθώς και τις πιθανές μεταβολές της Μουσουλμανικής μειονότητας.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] Κατά τη διάρκεια της επίσκεψής του ο Επίτροπος συνοδεύθηκε από τους συμβούλους του κ. Νικόλαο Σιταρόπουλο και Σίλβια Γκρούντμαν.

[2] Το Κεφάλαιο III της Συνθήκης Ειρήνης της Λωζάνης πρόβλεπε την προστασία της “Μουσουλμανικής μειονότητας” στην Ελλάδα και τις “μη-Μουσουλμανικές μειονότητες” στην Τορκία. Σε αυτό περιλαμβάνονταν, μεταξύ άλλων, η προστασία της ζωής και της ελευθερίας, η

- ελευθερία της άσκησης οποιαδήποτε λατρείας, θρησκείας ή πίστης, δημόσια ή ιδιωτικά, η πλήρης ελευθερία της μετακινήσεως και της μετανάστευσης, η ισότητα στην μεταχείριση και την νομική και πραγματική ασφάλεια, http://wwi.lib.byu.edu/index.php/Treaty_of_Lausanne.
- [3] Άρθρο 13 της Συνθήκης της Λωζάνης (24 Ιουλίου 1923) – εξαιρεί από την ανταλλαγή πληθυσμών τους “κατοίκους των νησιών της Ίμβρου και της Τενέδου”.
- [4] Τακτική Έκθεση της Ελλάδας για την Εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για την κατάργηση όλων των μορφών Ρατσιστικών Διακρίσεων (2008), παρ. 24, www.vpex.gov.gr
- [5] Πρώτη Έκθεση της Ελλάδας στην Επιτροπή Ανθρώπινων Δικαιωμάτων Η.Ε., 15/4/2004, παρ. 899, <http://tb.ohcr.org/default.aspx?country=gr>.
- [6] Τακτική Έκθεση της Ελλάδας για την εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για την κατάργηση όλων των μορφών Ρατσιστικών Διακρίσεων (2008), παρ. 25, www.vpex.gov.gr
- [7] Βλ. παρ. 7 και 47.
- [8] Βλ. παρ. 27.
- [9] Βλ. την ιστοσελίδα του κόμματος στο www.florina.org
- [10] Υπουργείο Εσωτερικών, Αποτελέσματα των εκλογών για το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο 2004, διαθέσιμο στο www.vpes.gr.
- [11] ECRI, Τρίτη Έκθεση για την Ελλάδα, 08/06/2004 81, διαθέσιμη σε www.coe.int/T/E/human_rights/Ecri/.
- [12] Συμπερασματικές Παρατηρήσεις της 7/6/2004, παρ. 10, 31, διαθέσιμο σε www.ohchr.org
- [13] Συμπερασματικές Παρατηρήσεις της 25/04/2005, παράγραφος 20, βλ. επίσης HRC Γενικό Σχόλιο 23, Τα δικαιώματα των μειονοτήτων, 8/4/94, διαθέσιμο σε www.ohchr.org
- [14] Σιδηρόπουλος και άλλοι κατά Ελλάδα, απόφαση της 10/7/1998, Το Δικαστήριο σε αυτή την απόφαση διέγνωσε ομοφωνα παραβίαση του δικαιώματος του συνετairίζεσθαι του προσφεύγοντος από την Ελλάδα, όπως κατοχυρώνεται από το Άρθρο 11 της Ευρωπαϊκής Σύμβασης.
- [15] ECRI, Τρίτη έκθεση για την Ελλάδα, 8/6/2004, παράγραφος 81, διαθέσιμο σε www.coe.int/T/E/human_rights/Ecri/.
- [16] Σιδηρόπουλος και άλλοι κατά Ελλάδα, απόφαση 10/7/1998, παρ. 10, 11.
- [17] Παράρτημα στην Απόφαση της Επιτροπής Υπουργών του Συμβουλίου της Ευρώπης DH(2000)99, 24/7/2000 διαθέσιμο στο www.coe.int/t/cm.
- [18] Ό.π., παρ. 84.
- [19] Απόφαση 11/10/2007.
- [20] Απόφαση 27/03/2008.
- [21] Απόφαση 27/03/2008. Η παραπομπή στο Τμήμα Ευρείας Συνθέσεως απορρίφθηκε και η απόφαση έγινε αμετάκλητη στις 29/9/2008.
- [22] Ό.π., παρ. 6.
- [23] Ό.π., παρ. 56.
- [24] Άρθρο 19 του Κώδικα του 1955 – καταργήθηκε το 1998 από το Ν.2623/1998.
- [25] Ζ.Παπασιώπη-Πασσιά, Δίκαιο ιθαγένειας, Αθήνα Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας, 2003, σελ. 159. Ζ.Παπασιώπη – Πασσιά, σχολιασμός νομολογίας, Αρμενόπουλος 1975, 724 – 726. Απόφαση Συμβουλίου της Επικρατείας 57/1981, Το Σύνταγμα 1982, 87-88.
- [26] Σύμφωνα με την Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, το Άρθρο 19 ήταν επίσης αντισυνταγματικό, βλ. ΕΕΔΑ, Απόφαση για την απώλεια της ελληνικής ιθαγένειας δυνάμει του προϊσχύοντος άρθρου 19 ΚΙΕ και διαδικασία αποκατάστασης, 30/10/2003, www.nchr.gr.
- [27] ECRI, Τρίτη Έκθεση για την Ελλάδα, 8/6/2004, παρ. 9, www.coe.int/T/E/human_rights/Ecri/.
- [28] Στα σχόλιά τους για το σχέδιο Έκθεσης, η Ελληνική κυβέρνηση παρατηρεί ότι τα ανιθαγενή πρόσωπα της μουσουλμανικής μειονότητας που παραμένουν στην Ελλάδα είναι λιγότερα από 30.
- [29] Τα περισσότερα από τα πρόσωπα που μένουν στο εξωτερικό έχουν αποκτήσει άλλες υπηκοότητες.
- [30] Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Απόφαση ως προς την ιατρική και νοσοκομειακή κάλυψη των ανιθαγενών, μελών της μειονότητας της Θράκης κι άλλων κατηγοριών αλλοδαπών, 9/02/2006, διαθέσιμη στο www.nchr.gr

- [32] Ο Επίτροπος έχει πληροφορηθεί ότι το Φεβρουάριο του 2007, με απόφαση του Υπουργού Εσωτερικών (No 62036/3259) η Ελληνική ιθαγένεια αναγνωρίστηκε για 36 πρόσωπα στην Θράκη, ενώ το 2006, 65 πρόσωπα κατείχαν ταυτότητες ανιθαγενούς στη Θράκη και τα Δωδεκάνησα.
- [33] Τακτική Έκθεση της Ελλάδας για την Εφαρμογή της Διεθνούς Σύμβασης για την κατάργηση όλων των μορφών Ρατσιστικών Διακρίσεων (2008), παρ. 225-226, www.vpex.gov.gr
- [34] Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Πρόταση για την ρύθμιση των σχέσεων μεταξύ Κράτους κι Εκκλησίας, 19/01/2006, www.nchr.gr
- [35] www.echr.coe.int
- [36] Βλ. παρ. 28 των Agga No3 και Agga No4.
- [37] 19 τέτοιοι γάμοι αναφέρονται το 2002 και το 2003, βλ. Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Απόφαση για τους γάμους δια πληρεξουσίου από τον Μουφτή στην Ελλάδα, 7/5/2003, www.nchr.gr
- [38] Εθνική Επιτροπή Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, Απόφαση για τον γάμο των ανηλίκων Μουσουλμάνων που τελέστηκαν από τον Μουφτή στην Ελλάδα, 31/3/2005, διαθέσιμο στο www.nchr.gr
- [40] CEDAW, Συμπερασματικές παρατηρήσεις για την Ελλάδα, 02/02/2007, παράγραφοι 33, διαθέσιμο σε www.ohchr.org.
- [41] Απόφαση 1097/2007 (16/05/2007) του Ανώτατου Δικαστηρίου (Άρειος Πάγος) με την οποία κρίθηκε ότι τα κληρονομικά θέματα των Μουσουλμάνων Ελλήνων όσον αφορά την σχολάζουσα περιουσία διέπονται αυστηρώς από το “Ιερό Μουσουλμανικό Δίκαιο” και ποτέ από τον Ελληνικό αστικό κώδικα. Σύμφωνα με το “Ιερό Μουσουλμανικό Δίκαιο” η κληρονομία εκ διαθήκης δεν επιτρέπεται.
- [42] Βλ. Γ.Κτιστάκης, Ιερός Νόμος του Ισλάμ και Μουσουλμάνοι Έλληνες Πολίτες, Αθήνα Θεσσαλονίκη, Σάκκουλας 2006, σελ. 117-124 (στην Ελλάδα).
- [43] Βλ. επίσης Η.Ε. CERD, Γενική σύσταση Νο 8, Ταυτοποίηση συγκεκριμένης φυλετικής ή εθνοτικής ομάδας, 22/08/90: “Η Επιτροπή ... έχει τη γνώμη ότι αυτή η ταυτοποίηση θα πρέπει να βασίζεται στον αυτοπροσδιορισμό του ατόμου, αν δεν υπάρχει βάσιμος λόγος για το αντίθετο”, διαθέσιμο σε www.ohchr.org.
- [44] Βλ. Θέση του Ευρωπαϊκού Επιτρόπου Δικαιωμάτων του Ανθρώπου “Χρειάζονται συγκεκριμένα και ουσιαστικά σχέδια δράσης για να διασφαλιστεί η εφαρμογή των ανθρωπίνων δικαιωμάτων”, 3/11/2008, σε www.coe.int/commissioner.
- [46] Βλ. Συμβουλευτική Επιτροπή Σύμβασης, Σχόλια για την αποτελεσματική συμμετοχή των προσώπων που ανήκουν σε εθνικές μειονότητες στην πολιτισμική κοινωνική και οικονομική δημόσια ζωή, 5/5/2008, παρ. 106-119, www.coe.int/t/dghl/monitorings/minorities/3_FCNMdocs/PDF_CommentaryParticipation_en.pdf.
- [47] Διατίθεται κείμενο σε <http://conventions.coe.int/>.
- [48] Βλ. Απόφαση Τμήματος Ευρείας Συνθέσεως στην υπόθεση Gorzelik κ.α. κατά Πολωνίας 17/2/2004, παρ. 92.
- [49] Βλ. παρ. 92-93. Βλ. επίσης Συμβουλευτική Επιτροπή της Σύμβασης, ό.π.
- [50] Απόφαση Τμήματος Ευρείας Συνθέσεως, ό.π., παρ. 8/4/94.
- [51] Επιτροπή Δικαιωμάτων Ανθρώπου Ηνωμένων Εθνών, Γενικό Σχόλιο Νο 23, Δικαιώματα μειονοτήτων, 8/4/1994, παρ. 6.1, 6.2., διαθέσιμο σε www.ohchr.org.
- [52] Κείμενο σε <http://conventions.coe.int/>.
- [53] Βλ. μεταξύ άλλων Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, απόφαση Handyside κατά Ηνωμένου Βασιλείου 7/12/1976, παρ. 49.
- [54] Διαθέσιμο σε www.coe.int/t/cm. βλ. Επίσης Επίτροπος Συμβουλίου Ευρώπης για τα Ανθρώπινα Δικαιώματα, Συμπεράσματα στο σεμινάριο για τον Ρόλο της Κοινωνίας των Πολιτών στην εξέλιξη της σύγχρονης δημοκρατίας, 14/5/2002, διαθέσιμο σε www.coe.int/commissioner.
- [55] Βλ. μεταξύ άλλων, Συμβουλευτική Επιτροπή της Σύμβασης, ό.π.

ΣΥΝΑΣΠΙΣΜΟΣ ΡΙΖΟΣΠΑΣΤΙΚΗΣ ΑΡΙΣΤΕΡΑΣ

ΦΩΤΗΣ ΚΟΥΒΕΛΗΣ
ΒΟΥΛΕΥΤΗΣ Β' ΑΘΗΝΑΣ

<http://www.syn.gr/gr/keimeno.php?id=13701>

Ερώτηση προς τους κ.κ. Υπουργούς

- **Εξωτερικών**
- **Δικαιοσύνης**

Θέμα: Έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης «για τα δικαιώματα των μειονοτήτων στην Ελλάδα»

Στις 19 Φεβρουαρίου 2009 το Συμβούλιο της Ευρώπης δημοσιοποίησε την έκθεση «για τα δικαιώματα των μειονοτήτων στην Ελλάδα». Η εν λόγω έκθεση βασίζεται στην επίσκεψη του Επιτρόπου για ανθρώπινα δικαιώματα του Συμβουλίου της Ευρώπης, Τόμας Χάμαρμπεργκ, στη Θράκη, η οποία πραγματοποιήθηκε στο διάστημα 8 – 10 Δεκεμβρίου 2008.

Ο Επίτροπος παρουσιάζοντας την έκθεση, κάλεσε την Ελλάδα να καταβάλει «μεγαλύτερες προσπάθειες προκειμένου να διασφαλίσει ότι τα δικαιώματα των μειονοτήτων προστατεύονται και γίνονται σεβαστά», καθώς, όπως ανέφερε, «η αποτελεσματική προστασία των δικαιωμάτων των μειονοτήτων συνιστά βασικό πυλώνα των πλουραλιστικών κοινωνιών».

Στην ως άνω Έκθεση, μεταξύ άλλων, το Συμβούλιο της Ευρώπης, αφού αναγνωρίζει τις προσπάθειες της χώρας στον τομέα της εκπαίδευσης της μουσουλμανικής μειονότητας στη Θράκη, ζητά από την Ελλάδα να παραχωρήσει το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι και της δημιουργίας ενώσεων σε μειονοτικές ομάδες. Εκφράζει, επίσης, ανησυχία για την εφαρμογή του νόμου της σαρίας, που αφορά οικογενειακά και κληρονομικά δικαιώματα των Ελλήνων μουσουλμάνων της Θράκης, από τους μουφτήδες που διορίζονται από το ελληνικό κράτος.

Σχετικά με το θέμα των «μελών μειονοτήτων που στερήθηκαν παράνομα την ελληνική ιθαγένεια με βάση τον ελληνικό κώδικα ιθαγένειας», το Συμβούλιο της Ευρώπης ζητά από την Ελλάδα να αποδώσει την ελληνική ιθαγένεια σε όσους βρίσκονται στο εξωτερικό και να εξετάσει τη δυνατότητα καταβολής αποζημίωσης σ' αυτούς ή τους επιγόνους τους. Παράλληλα, καλεί την Ελλάδα να λάβει ιδιαίτερη μέριμνα για όσους ανθρώπους στο εσωτερικό της έχουν απολέσει την ελληνική υπηκοότητα και οι οποίοι διαθέτουν περιορισμένους οικονομικούς πόρους που θα τους εξασφάλιζαν την πρόσβαση σε υπηρεσίες πρόνοιας και περίθαλψης. Τέλος, εκφράζεται προβληματισμός σχετικά με την «συνεχιζόμενη άρνηση αναγνώριση άλλων μειονοτήτων πέραν της θρησκευτικής μειονότητας στη δυτική Θράκη».

Με βάση τα προαναφερόμενα,

Ερωτώνται οι αρμόδιοι Υπουργοί:

- **Ποια η επίσημη θέση της κυβέρνησης σχετικά με όσα αναφέρει η έκθεση του Συμβουλίου της Ευρώπης «για τα δικαιώματα των μειονοτήτων στην Ελλάδα»;**

- Θα προχωρήσει στην κατάργηση της εφαρμογής της σαρίας στη Θράκη, προκειμένου οι γυναίκες της μουσουλμανικής μειονότητας να μπορούν στο εξής να διεκδικούν ίσα κληρονομικά δικαιώματα με τους άντρες;
- Προτίθεται να παραχωρήσει η χώρα μας το δικαίωμα του συνεταιρίζεσθαι και της δημιουργίας ενώσεων σε μειονοτικές ομάδες, δημιουργώντας παράλληλα ένα συμβουλευτικό δίκτυο υποστήριξής τους;
- Με ποιους τρόπους πρόκειται να ρυθμιστεί το ζήτημα προσώπων που στερούνται την ελληνική ιθαγένεια και βρίσκονται εντός και εκτός Ελλάδας;

25.2.2009

Ο ερωτών βουλευτής

Φώτης Κουβέλης
